

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Spriedums

Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2008. gada 24. septembrī
lietā Nr. 2008-03-03

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kristīne Krūma un Viktors Skudra,

pēc divdesmit viena Latvijas Republikas 9. Saeimas deputāta – Jura Sokolovska, Nila Ušakova, Vladimira Buzajeva, Sergeja Fjodorova, Miroslava Mitrofanova, Jāņa Urbanoviča, Nikolaja Kabanova, Vitālija Orlova, Valērija Buhvalova, Oļega Deņisova, Valērija Agešina, Aleksandra Mirska, Aleksandra Golubova, Jāņa Tutina, Ivana Ribakova, Ivana Klementjeva, Sergeja Mirska, Alekseja Vidavska, Artūra Rubika, Jakova Plinera un Andreja Klementjeva (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikuma,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 3. punktu un 28.¹ pantu, rakstveida procesā 2008. gada 25. augusta tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Rīgas domes 2006. gada 19. decembra saistošo noteikumu Nr. 67 “Teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra Nr. 01000781004) izmantošanas un apbūves noteikumi” atbilstību Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punktam, Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punktam un Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. 2004. gada 14. septembrī Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. 3380 (prot. Nr. 129, 6.§) “Par teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra Nr. 01000781004) detālplānojuma izstrādes uzsākšanu” (turpmāk – Lēmums Nr. 3380), ar to uzsākot abu minēto teritoriju detālplānojuma izstrādi.

2006. gada 7. martā Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. 929 (prot. Nr. 36, 18.§) “Par grozījumiem Rīgas domes 14.09.2004. lēmumā Nr. 3380 “Par teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra Nr. 01000781004) detālplānojuma izstrādes uzsākšanu””.

2006. gada 19. decembrī Rīgas dome pieņēma lēmumu Nr. 1841 (prot. Nr. 57, 27.§) “Par teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra Nr. 01000781004) detālplānojuma apstiprināšanu”, tādējādi apstiprinot abu minēto teritoriju detālplānojuma redakciju par galīgo redakciju (turpmāk – apstrīdētais detālplānojums) un nolemjot izdot tā grafiskās daļas plānus un shēmu – plānu „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana”, plānu „Aizsargjoslu plāns, sarkano līniju plāns”, shēmu “Ielu šķērsprofili” – un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus kā Rīgas domes 2006. gada 19. decembra saistošos noteikumus Nr. 67 “Teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra Nr. 01000781004) izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – apstrīdētais akts).

Paziņojums par apstrīdētā detālplānojuma apstiprināšanu publicēts laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” Nr. 2 2007. gada 3. janvārī. Apstrīdētais akts stājās spēkā 2007. gada 4. janvārī.

2. Laikā, kad Rīgas dome pieņēma Lēmumu Nr. 3380, bija spēkā Rīgas attīstības plāns 1995. – 2005. gadam (turpmāk – 1995. gada teritorijas plānojums).

2005. gada 20. decembrī Rīgas dome apstiprināja jaunu teritorijas plānojumu, pieņemot lēmumu Nr. 749 “Par Rīgas teritorijas plānojuma 2006. – 2018. gadam apstiprināšanu”. Saskaņā ar minētā lēmuma 1. punktu teritorijas plānojuma grafiskā daļa un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi tika izdoti kā Rīgas domes 2005. gada 20. decembra saistošie noteikumi Nr. 34 “Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – RTIAN).

3. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētais akts neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 115. pantam, Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punktam un Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punktam, un lūdz Satversmes tiesu to atzīt par spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās brīža.

Pieteikumā norādīts, ka ar Satversmes 115. pantā lietoto terminu “valsts” saprotamas arī pašvaldības, kam kopīgi ar valsts institūcijām ir pienākums aizsargāt ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Satversmes 115. panta saturs esot konkretizēts citos tiesību aktos, arī Aizsargjoslu likumā un Teritorijas plānošanas likumā.

Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkts liedzot teritorijās ar applūdinājuma varbūtību vismaz reizi simt gados ne vien celt ēkas un būves, bet arī ierīkot īpaši paredzētas aizsargbūves vai veikt teritorijas uzbēršanu ēku un būvju celtniecībai. Arī RTIAN 3.8.9. punkts paredzot, ka aizsargjosla virszemes ūdensobjektiem Rīgā ir ne mazāk kā 10 metrus plata katrā krastā, bet izteiktas periodiski applūstošas palienes gadījumā – visas palienes platumā.

No Daugavas upes applūšanas risku teritoriju kartes, ko izstrādājusi Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra, izrietot, ka Daugavas aizsargjoslas teritorija, kur saskaņā ar apstrīdēto aktu atļauta dzīvojamā apbūve,

ir pakļauta applūdinājuma varbūtībai no diviem līdz pieciem procentiem. Tāpēc apstrīdētais akts daļā par apbūvi Daugavas aizsargjoslā neatbilstot Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punktam.

No minētās kartes izrietot arī tas, ka teritorija, kur saskaņā ar apstrīdēto aktu atļauta dzīvojamā apbūve (ārpus Daugavas aizsargjoslas), ir pakļauta applūdinājuma varbūtībai no viena līdz desmit procentiem. Lai arī Aizsargjoslu likums un Teritorijas plānošanas likums tieši neaizliedzot ārpus aizsargjoslas esošās applūstošās teritorijas uzbēršanu un apbūvi, apsverot būvniecības un teritorijas uzbēršanas iespējamību, īpaši esot jāņem vērā konkrētās teritorijas īpatnības. Pilsētās un ciemos, kur saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 2. punktu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas platums nosakāms teritorijas plānojumā, pašvaldībai vajagot ņemt vērā, ka veikt applūstošās teritorijas uzbēršanu nolūkā to apbūvēt ir aizliegts. Citāda normas interpretācija nonāktu pretrunā ar minētās aizsargjoslas noteikšanas mērķi.

Vienlaikus pieteikuma papildinājumos uzsvērts, ka RTIAN neparedzot izņēmumus attiecībā uz aizsargjoslu noteikšanu mākslīgiem ūdensobjektiem.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punkts prasa teritorijas plānojuma izstrādē ievērot ilgtspējības principu. Tā kā apstrīdētais akts atļaujot dzīvojamo apbūvi, esot bijis jāizvērtē, vai dzīvojamā apbūve apkārt ūdenstilpei un ūdenstilpes virsmas platības samazināšana (teritorijas uzbēršana) nodrošina šā principa ievērošanu, proti, kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu.

Pieteikuma iesniedzējs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka, lemjot par detālplānojumu, neesot pieļaujams vadīties tikai no ekonomiskās attīstības apsvērumiem. Teritorija, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, iepriekš neesot bijusi apbūvēta un patlaban tiek izmantota kā dabas teritorija. Nākamo paaudžu intereses saglabāt dabas resursus Rīgas pilsētā esot vērtējamas augstāk nekā īpašnieka intereses uzbūvēt daudzstāvu un daudzdzīvokļu namus un biroja ēku ar

tirdzniecības centru. Šādu attīstības ieceri esot iespējams īstenot citā Rīgas vietā. Applūstošās dabas teritorijas uzbēršana nolūkā to apbūvēt nenodrošinot tagadējām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, racionālu dabas resursu izmantošanu, dabas mantojuma attīstību un saglabāšanu. Līdz ar to plānotā būvniecība minētajā vietā esot pretrunā ar ilgtspējības principu.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka atteikšanās no apbūves būtu nākamo paaudžu interesēs, jo Rīgas pilsētā esot manāms dabas teritoriju trūkums. Pieņemot apstrīdēto aktu, neesot izvērtēta iespēja sadarbībā ar zemesgabala īpašnieku sakopt, sakārtot, labiekārtot un apzaļumot teritoriju, nodrošinot tās sanācību un pastāvēšanu apstādījumu un dabas teritorijas statusā.

4. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Rīgas dome (turpmāk arī – Dome) – uzskata, ka apstrīdētais akts atbilst Satversmes 115. pantam, Teritorijas plānošanas likumam un Aizsargjoslu likumam, un lūdz pieteikumu atzīt par nepamatotu un noraidīt. Apstrīdētais akts esot sagatavots, ievērojot detālpilnojumā izstrādāšanas, sabiedriskās apspriešanas un pieņemšanas procedūru.

Dome uzsver, ka apstrīdētā detālpilnojumā izstrādes procesā esot saņemti pozitīvi normatīvajos aktos noteikto institūciju atzinumi.

Dome vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka ūdensobjekts teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts (turpmāk – Ūdensobjekts), uzskatāms par mākslīgu un atrodas vienas privātpersonas īpašumā. Tādējādi uz to neattiecoties Aizsargjoslu likuma normas, kas regulē aizsargjoslu noteikšanu ap virszemes ūdensobjektiem.

Viedokli par to, ka Ūdensobjekts ir mākslīgs, Dome pamato ar ziņām par tā izcelšanās laiku un veidu, kā arī inženierģeoloģiskās izpētes darbu rezultātiem un Latvijas Zinātnes padomes vides inženierzinātnes eksperta, Dr. sc. ing. Viestura Jansona ekspertīzes slēdzieni. Patlaban Ūdensobjekts netiekot izmantots nedz ūdens resursu lietošanai, nedz saimnieciskajai darbībai, nedz arī būtiskiem

ainaviskajiem vai rekreācijas, nedz arī kādiem citiem mērķiem un neesot uzskatāms par virszemes ūdensobjektu Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. panta 22. punkta izpratnē.

Atbildes rakstā norādīts, ka Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punkta prasība nenoteikt aizsargjoslas mākslīgiem ūdensobjektiem, kuri atrodas vienas fiziskās personas īpašumā, interpretējama pēc teleoloģiskās interpretācijas metodes un vienlīdz attiecināma kā uz fiziskajām, tā arī juridiskajām personām.

Dome paskaidro, ka apstrīdētajā aktā paredzētā apbūve ieplānota 20 metrus platajā Daugavas aizsargjoslā. Tomēr 10 metrus platu Daugavas aizsargjoslu, ievērojot Zvejniecības likuma 9. pantu un Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 5. punktu, paredzēts saglabāt pilnībā pieejamu un neapbūvētu.

Dome uzskata, ka Pieteikuma iesniedzēja atsaukšanās uz Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras izstrādāto Daugavas upes applūšanas risku teritoriju karti nav pamatota, jo šai kartei neesot saistoša juridiska spēka. Turklāt Domes rīcībā esošās ziņas liecinot, ka kartē ietvertā informācija neatbilst faktiskajiem apstākļiem dabā. Apstrīdētā teritorija neesot applūstoša.

Atbildes rakstā izteikts viedoklis, ka, izstrādājot apstrīdēto aktu, pilnībā ievērots ilgtspējīgas attīstības princips, proti, esot kompleksi saskaņotas vides, ekonomiskās, sociālās un kultūras intereses. Minētajā plānojumā neesot dota priekšroka nevienai no minētajām interesēm, bet izdevies tās saprātīgi līdzsvarot un panākt kompromisu attiecībā uz pilnvērtīgu konkrētās teritorijas tālāko attīstību.

Dome norāda, ka plānojuma teritorija esot iedalīta deviņās apbūves teritorijās, no kurām sešas faktiski paredzētas nevis būvēm, bet gan vides uzlabošanai un aizsardzībai. Ar apstrīdēto aktu esot ne vien atļauta apbūve, bet arī izvirzītas būtiskas vides aizsardzības, vides labiekārtošanas un apzaļumošanas prasības. Esot jāņem vērā tas, ka Ūdensobjekts tikšot attīrīts no piesārņojuma,

kas tā gultnē uzkrājies gadu gaitā. Arī tam piegulošā teritorija tikšot sakopta, sakārtota, labiekārtota un apzaļumota, tādējādi padarot to par iedzīvotājiem labvēlīgu, drošu, patīkamu un videi draudzīgu dzīvesvietu. Visas plānotās būves ap Ūdensobjektu esot paredzēts pacelt uz stabiem otrā stāva līmenī tā, ka visa teritorija (izņemot dažas vasaras kafejnīcas ar stiklotām sienām) zem būvēm būšot caurstaigājama un caurredzama ikvienam iedzīvotājam.

Atbildot uz Satversmes tiesas jautājumiem, Dome norāda, ka tā izvērtējusi gan apstrīdētā akta sabiedriskās apspriešanas pirmajā posmā saņemtās aptaujas anketas, gan otrajā posmā saņemtās anketas, gan Ķengaraga iedzīvotāju aptauju, tostarp kopsakarā ar teritorijas plānošanas principiem veiktās aptaujas, rezultātus. Dome iespēju robežās esot ņēmusi vērā arī to iedzīvotāju viedokli, kuriem pret projektu bijuši iebildumi.

Attiecībā uz apstrīdētajā aktā paredzēto stāvu skaitu Dome paskaidro, ka apstrīdētajā aktā esot ņemti vērā RTIAN 3.6.2., 3.6.3. un 7.5.2.1. punkti, kas RTIAN paredzēto stāvu skaitu ļaujot palielināt, nosakot to ar detālplānojumu.

Dome uzsver, ka normatīvie akti neprasa, lai, aprēķinot apbūves intensitāti un brīvo teritoriju, zemesgabala platībā netiktu ieskaitīta mākslīgi veidota ūdensobjekta platība.

Vērtējot nepieciešamību piemērot RTIAN 7.11.3.2. punktā noteikto ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, Dome norāda, ka minētā procedūra ir jāveic attiecībā uz konkrētām darbībām, nevis detālplānojumu. Virszemes ūdensobjektu aizbēršanas vai krasta līniju izmainīšanas gadījumā ietekmes uz vidi novērtējums varot tikt noteikts pirms konkrēta apbūves priekšlikuma realizācijas, ja šādas prasības paredz likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" vai uz tā pamata izdotie normatīvie akti. Dome norāda, ka apstrīdētajam aktam nebūšot būtiskas ietekmes uz vidi un līdz ar to tam neesot nepieciešams piemērot stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru.

5. Pieaicinātā persona – sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Q Nami” (turpmāk – “Q Nami”) – norāda, ka apstrīdētais detālplānojums ir izstrādāts un pieņemts saskaņā ar normatīvo aktu prasībām, un lūdz Satversmes tiesu atzīt pieteikumu par nepamatotu un noraidīt. “Q Nami” iesniedza Satversmes tiesai savu viedokli, kā arī sertificēta arhitekta Edgara Bērziņa atzinumu par apstrīdētā detālplānojuma atbilstību normatīvajiem aktiem.

5.1. “Q Nami” norāda, ka apstrīdētā detālplānojuma izstrādi veikusi sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Birojs Z” teritorijas plānošanas speciālistes – sertificētas arhitektes Margaritas Zarenkovas vadībā. Detālplānojuma izstrādes un finansēšanas kārtība atbilstot Teritorijas plānošanas likuma 12. pantam un Ministru kabineta 2005. gada 31. maija noteikumiem Nr. 367 “Noteikumi par detālplānojuma izstrādes un finansēšanas kārtību”.

“Q Nami” uzsver, ka sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Birojs Z” izstrādājis tikai detālplānojuma projektu, bet normatīva akta veidā to pieņēmusi Dome. Sabiedrības viedokļa uzklaušīšanai un izvērtēšanai Dome normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā organizējusi sabiedriskās apspriešanas pirmo un otro posmu. Apstrīdētajā aktā esot ņemti vērā iedzīvotāju iebildumi attiecībā uz teritorijas sakopšanu, piekļūšanu zemesgabalā ietilpstošajam Ūdensobjektam un Daugavai. Samazināts arī būves maksimālais stāvu skaits.

Vienlaikus Dome apstrīdētā akta izstrādes gaitā esot kritiski izvērtējusi nepamatotos iedzīvotāju iebildumus, ka paredzamā apbūve negatīvi ietekmēsot blakus esošās skolas mācību procesu un skolēnu drošību, apkārtējo māju inženiertehnisko stāvokli, kā arī to insolāciju. Saskaņā ar sertificētu nekustamo īpašumu vērtētāju atzinumiem pēc būvniecības īstenošanas blakus esošo pagājušā gadsimta sešdesmitajos un septiņdesmitajos gados celto dzīvojamo ēku vērtība ievērojami paaugstināšoties.

“Q Nami” uzsver, ka apstrīdētā detālplānojuma pirmās redakcijas sabiedriskās apspriešanas otrajā posmā lielāks atbalsts pausts tā apstiprināšanai. Tāpat 2006. gada augustā un septembrī veiktajās Ķengaraga iedzīvotāju aptaujās

konstatēta iedzīvotāju interese par Maskavas rajona attīstību. Arī Rīgas Latgales priekšpilsētas izpilddirekcija sniegusi pozitīvu atzinumu.

“Q Nami” norāda, ka Dome, pieņemot apstrīdēto aktu, esot devusi priekšroku sabiedrības vairākuma – Rīgas un Latgales priekšpilsētas iedzīvotāju, nevis mazākuma – apstrīdētā akta teritorijai blakus dzīvojošo personu – interesēm. Turklāt apstrīdētais akts ietverot nosacījumus, kas aprobežo “Q Nami” īpašuma tiesības par labu vispārējām sabiedrības interesēm.

Apstrīdētais akts atbilstot Satversmes 115. pantam, jo tā izstrādē ņemti vērā visi vides aizsardzības institūciju atzinumi un nosacījumi. Šā projekta īstenošana nekādā veidā nevarot pasliktināt iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Vide esot ne tikai dabas, bet arī antropogēno un sociālo faktoru kopums. Apstrīdētais akts nenoliedzami uzlabošot vides kvalitāti no sociālo faktoru viedokļa.

Vērtējot apstrīdētā akta atbilstību Aizsargjoslu likuma (2003. gada 19. jūnija redakcijā) 37. panta pirmās daļas 4. punktam, “Q Nami” norāda, ka šī norma lietā nav piemērojama. Proti, lietā esot piemērojams Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punkts, kurš paredz, ka aizsargjoslu nenosaka mākslīgam virszemes ūdensobjektam, kas atrodas vienas fiziskās personas īpašumā. Šajā gadījumā Ūdensobjekts esot mākslīgs, jo neesot attēlots 1917., 1918., 1933., 1936. un 1937. gada Rīgas kartēs. Turklāt tas atrodies vienas privātpersonas – “Q Nami” – īpašuma robežās.

Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punkts esot attiecināms arī uz juridiskajām personām, jo citāda normas interpretācija būtu pretrunā ar Satversmes 105. pantu, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un Civillikuma 928. pantu. Līdz ar to “Q Nami” norāda, ka lietā nav piemērojams RTIAN 3.8.9. punkts, kas nosaka aizsargjoslas platumu virszemes ūdensobjektiem Rīgā.

5.2. Sertificēts arhitekts Edgars Bērziņš, sniedzot atzinumu pēc “Q Nami” lūguma, vērtē apstrīdēto detālplānojumu kā profesionāli labi izstrādātu

un atbilstošu normatīvajiem aktiem. Apstrīdētā detālplānojuma priekšlikumi esot veiksmīgi integrēti pilsētas struktūrā un apkārtējā dzīvojamā apbūvē un radot priekšnoteikumus labiekārtotas dzīvojamās un daudzveidīgas publiskās vides nodrošināšanai, kā arī respektējot apkārtējās dzīvojamās ēkas un publiskās iestādes (tostarp blakus izvietoto skolu).

Viņš norāda, ka saskaņā ar Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piekto daļu detālplānojums tiek izstrādāts konkrētai, ar pašvaldības lēmumu noteiktai teritorijai, lai reglamentētu šīs teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumus. Nevarot prasīt, lai apstrīdētais detālplānojums atrisinātu visa Ķengaraga, visas pilsētas vai valsts attīstības problēmas, piemēram, ar zemes reformas sekām, mājokļu politiku un pilsētas teritorijas plānojumu saistītos neatrisinātos jautājumus.

E. Bērziņš vērš uzmanību uz to, ka esot daudz ilgtspējīgas attīstības definīciju. Kopš šā jēdziena rašanās Riodežaneiro konferencē 1992. gadā vārds “ilgtspējīgs” kā kritērijs tiek ieviests daudzās nozarēs un sfērās. Teritorijas plānošanas likuma 3. pantā ilgtspējība esot traktēta kā vispārīgs teritorijas plānošanas princips, kas nodrošina tagadējām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu. Būtiskākais šā principa īstenošanā esot līdzsvarot ekonomiskās, sociālās un telpiskās (arī vides) intereses.

Viņš norāda, ka apstrīdētais detālplānojums paredzot ilgtspējīgai attīstībai atbilstošu, koncentrētu apbūvi degradētā teritorijā. Šī apbūve būšot resursus ekonomējoša un vidi sakārtojoša kā materiālā, tā ainaviskā ziņā. Eiropas ainavu konvencijas 1. panta “e” punkts paredzot, ka “ainavu pārvaldība” no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmējot darbības, kas tiek veiktas, lai nodrošinātu regulāru ainavas kopšanu ar mērķi virzīt un harmonizēt sociālo, ekonomisko un vides procesu izraisītās pārmaiņas.

E. Bērziņš izsaka viedokli, ka darba uzdevumu izdod un tā izpildi pārbauda pašvaldība. Nereti darba uzdevumā tiekot iekļautas prasības, kas pēc būtības attiecas uz būvprojektēšanas stadiju. Plānotājiem šādu prasību formālu neizpildi nevarot pārmest.

Arhitekts uzsver, ka detālplānojums nosaka apbūves rādītājus, savukārt aprēķināti un salīdzināti tie tiekot būvprojektēšanas procesā. Tas, ka, aprēķinot apbūves rādītājus, Ūdensobjekta platība jāieskaita zemesgabala platībā, izrietot no attiecīgo apbūves rādītāju noteikšanas mērķa – līdzsvarot ekonomiskās intereses ar telpiskajām, proti, arhitektūras interesēm. “Tā, piemēram, rēķinot intensitāti, pazemes stāvus, lodžijas, ierāvumus, galerijas un citus elementus stāvu platībā neietver, lai veicinātu pazemes izmantošanu. Pretējā gadījumā veidotos ar virszemes stāvvietām pārblīvēta telpa un visekonomiskākās formas apjomi. Līdzīgi būtu ar ūdens spoguļi, gājēju celiņiem, tiltiņiem un jebkuru citu labiekārtojuma elementu, ja tos aprēķinā izslēgtu no brīvās teritorijas.”

E. Bērziņš atzīmē, ka RTIAN nosaka apbūves blīvumu tikai attiecībā uz savrupmājām. Savukārt daudzstāvu apbūvei tiekot noteikta maksimālā intensitāte, bet, lai nodrošinātu ar iekštelpu apjomu samērīgu brīvo (zaļo) publisko ārtelpu, nosakot minimālo brīvās teritorijas rādītāju, tas ir, brīvās teritorijas procentu no stāvu platības, kurš arī netieši regulējot stāvu skaitu.

Viņš norāda, ka RTIAN pieļauj mainīt stāvu skaitu, ja vien to neierobežo būvnormatīvi, un noteikt to ar detālplānojumu.

6. Lietas sagatavošanas gaitā pieprasīti atzinumi un informācija no Latvijas Republikas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas, Vides ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Latvijas Valsts vēstures arhīva, Latvijas Nacionālās bibliotēkas, Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētībūvniecības katedras, Telpiskās plānošanas iniciatīvas “Baltijas jūras reģiona valstu par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru vīzija un

stratēģijas attiecībā uz Baltijas jūru” sekretariāta vadītāja vietnieces Dzintras Upmaces un sertificētas arhitektes Ingunas Jekales.

6.1. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (turpmāk – RAPLM) gan pati sniedz atbildes uz Satversmes tiesas jautājumiem, gan arī lūgusi habilitēto arhitektūras doktoru, profesoru Ivaru Strautmani izvērtēt apstrīdētā detālplānojuma atbilstību normatīvajiem aktiem.

6.1.1. RAPLM paskaidro, ka kritēriji pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumu nošķiršanai no to precizējumiem (detalizācijas) noteikti Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektajā daļā un Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumu Nr. 883 “Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 883) 5., 6. un 7. punktā. Piemēram, ja nepieciešams nomainīt teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu no “sabiedrisko iestāžu apbūves” uz “jaukto darījumu iestāžu apbūvi”, esot nepieciešams izstrādāt teritorijas plānojuma grozījumus. Savukārt ar detālplānojumu esot iespējams detalizēt vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto. Piemēram, ja saskaņā ar teritorijas plānojumu noteiktā teritorijā ir pieļaujams būvēt gan savrupmājas, gan rindu mājas, gan dvīņu mājas, gan pakalpojumu objektu, detālplānojumā esot jāprecizē, kāda apbūve tiks paredzēta tā teritorijā, proti, vai tur būs savrupmājas, rindu mājas, dvīņu mājas vai pakalpojumu objekts.

RAPLM vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos var būt ietvertas atrunas, kas, piemēram, ļauj palielināt apbūves blīvumu, izstrādājot detālplānojumu. Ja detālplānojums tiek izstrādāts, pamatojoties uz minētajām atrunām, tas esot uzskatāms par teritorijas plānojuma detalizāciju, nevis grozījumiem, jo teritorijas plānojumā ir noteikta robeža, līdz kurai pieļaujamas atkāpes no teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem. Arī saskaņā ar RTIAN 3.6.2. punktu esot pieļaujama stāvu skaita maiņa, izvērtējot apbūves teritorijas vietējos apstākļus un blakus esošo apbūvi.

RAPLM uzskata, ka tad, ja ar detālplānojumu tiek palielināts teritorijas plānojumā noteiktais stāvu skaits atbilstoši teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, šādas darbības neesot atzīstamas par teritorijas plānojuma grozījumiem.

6.1.2. Sniedzot atzinumu RAPLM uzdevumā, **profesors, Dr. habil. arch. Ivars Strautmanis** secina, ka apstrīdētais detālplānojums atbilst normatīvo aktu prasībām.

Viņš norāda, ka apstrīdētajā aktā esot ievēroti Teritorijas plānošanas likuma 3. pantā noteiktie pamatprincipi, tostarp ilgtspējības princips. Šo principu pilsētā nevarot izsvērt viena zemesgabala, bet tikai visas pilsētas vai Rīgas rajona kontekstā.

I. Strautmanis uzsver, ka attiecīgo teritoriju nevarot uzskatīt par applūstošu, jo jaunā apbūve paredzēta gandrīz vai uz vienas līnijas ar blakus esošo dzīvojamo apbūvi, kas izveidota gar Daugavas krastu. Šo līniju varot uzskatīt par “iedibināto būvlaidi”, un tās augstuma atzīme svārstoties no 4,5 līdz 5,5 metriem, bet kopš Rīgas HES darbības sākuma maksimālais ūdens līmenis Daugavā neesot bijis augstāks par 1,92 metriem.

I. Strautmanis norāda, ka, izstrādājot pilsētas attīstības plānu lielā platībā un mērogā 1:1000 vai 1:5000, neesot iespējams noteikt pilsētas attīstību 12 gadu posmā līdz precīzai katras mazākas teritorijas izmantošanai un precīzam katra objekta vai tā daļas stāvu skaitam. Tiekot noteikti vidējie teritorijas apbūves rādītāji, kam esot vadlīniju raksturs un kas tiekot precizēti detālplānojumā. Veidojot apbūves arhitektoniski telpisko kompozīciju, esot nepieciešams izmantot arī tādas vertikālus akcentus, kas atsevišķās vietās pārsniedz normatīvos apbūves rādītājus, tomēr nepārsniedz vidējos rādītājus. Detālplānojumā noteiktais apbūves augstums – 26,25 metri – atbilstot RTIAN.

I. Strautmanis izskaidro maksimālās apbūves intensitātes aprēķināšanas metodi un norāda, ka apstrīdētajā aktā noteiktā maksimālā apbūves intensitāte

atbilstot RTIAN 7.2.3.1.6. punktā noteiktajiem 200 procentiem, bet minimālā brīvā teritorijā – 7.2.4.1.6. punktā noteiktajiem 30 procentiem. Turklāt RTIAN neesot atrodami norādījumi, ka, aprēķinot teritorijas apbūves rādītājus, būtu atskaitāma mākslīgi veidota ūdensobjekta teritorija.

6.2. Vides ministrija norāda, ka applūstošo teritoriju noteikšanai nepieciešamo hidroloģisko novērojumu veikšana, to novērtējums un hidroloģisko prognožu izstrādāšana esot Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras kompetencē.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1998. gada 4. augusta noteikumiem Nr. 284 “Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšana” ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu robežas dabā nosakot un teritoriju plānojumos iezīmējot attiecīgo pašvaldību speciālisti. Tā kā ūdensobjektu applūšanas risku teritoriju kartes netiekot apstiprinātas ar normatīvo aktu, tās nevarot būt juridiski saistošas.

Tādējādi pašvaldība esot tiesīga neņemt vērā Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras izstrādāto Daugavas upes applūšanas risku teritoriju karti. Tomēr lēmumam par aizsargjoslu noteikšanu vajagot būt balstītam uz ticamiem datiem un zinātniski pamatotiem aprēķiniem.

Papildus ministrija vērš tiesas uzmanību uz to, ka applūšanas risku aprēķiniem nepieciešamā informācija (piemēram, maksimālo ūdens līmeņu novērojumu monitoringa dati) un turpmākie aprēķini, kas attiecas uz vienu un to pašu teritoriju, nevarot būtiski atšķirties pat tad, ja aprēķinu veicēji ir dažādi, bet precīzo applūduma robežu noteikšana konkrētam apbūves gabalam lielā mērā esot atkarīga no pieejamā topogrāfiskā materiāla (topogrāfisko karšu mēroga) un tā kvalitātes.

Ministrija uzskata, ka, ņemot vērā Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmās daļas nosacījumus, neesot atšķirības starp aizsargjoslu noteikšanu mākslīgi izveidotam ūdensobjektam un dabiskam virszemes ūdensobjektam. Turklāt divi no Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmajā daļā minētajiem virszemes ūdensobjektu

aizsargjoslu noteikšanas mērķiem – “samazināt piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām” un “novērst erozijas procesu attīstību” – esot vienlīdz attiecināmi gan uz dabiskiem, gan arī uz mākslīgiem ūdensobjektiem.

Aizsargjoslu likuma (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2008. gada 6. martam) 37. pantā esot noteiktas īpašas prasības attiecībā uz saimnieciskās darbības (tai skaitā būvniecības) aizliegumiem un to izņēmumiem. Taču ārpus applūstošajām teritorijām aizsargjoslās un aizsargjoslā ietilpstošās 10 metrus platās joslas likums neaizliedzot īstenot dzīvojamo un sabiedrisko ēku būvniecību.

Pēc ministrijas ieskata, Dome RTIAN normās ir gan atkārtojusi Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 2. punkta noteikumus, gan arī izmantojusi tiesības noteikt platāku aizsargjoslu par Aizsargjoslu likumā paredzētajiem minimālajiem platumiem. Noteikumu 3.8.9. punkta nosacījumi piemērojami arī mākslīga ūdensobjekta aizsargjoslas noteikšanai, jo saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmo daļu jēdziens „virszemes ūdensobjektu aizsargjosla” vienlīdz attiecas gan uz dabīgu, gan mākslīgu ūdensobjektu, izņemot tās atšķirības, ko nosaka Aizsargjoslu likuma 7. panta otrā daļa.

Ministrija arī norāda, ka RTIAN 7.11.3.2. punktā lietotais termins “ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra” neatbilst likumā “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” lietotajiem jēdzieniem. Minēto normu nevarot attiecināt uz ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma piemērošanu detālplānojumam (plānošanas dokumentam).

Tomēr ministrija secina, ka atbilstoši RTIAN 7.11.3.2. punktam paredzētajām darbībām – virszemes ūdensobjekta aizbēršanai vai krasta līnijas izmainīšanai – esot noteikta prasība veikt ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu. Savukārt atbilstoši likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 7. pantam minētās darbības neesot tādas, pirms kurām obligāti jāveic ietekmes uz vidi novērtējums. Atkarībā no sākotnējā izvērtējuma rezultātiem lēmumu par ietekmes uz vidi novērtējuma nepieciešamību katrā konkrētā gadījumā pieņemot kompetentā iestāde (Vides pārraudzības valsts birojs). Normatīvie akti

nekonkretizējot laiku, kad veicams ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums. Tas esot paredzētās darbības ierosinātāja ziņā. Pēc ministrijas ieskata, nav būtiskas nozīmes tam, vai ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums tiek veikts vienlaikus ar detālplānojuma izstrādi.

6.3. Ekonomikas ministrija norāda, ka būvniecību reglamentējošie normatīvie akti nenosaka apbūvi raksturojošus lielumus – apbūves blīvumu, apbūves intensitāti, minimālo brīvo (zaļo) teritoriju u.c. Šādu jēdzienu skaidrojumus un raksturlielumu aprēķināšanas kārtību nosakot vietējās pašvaldības savos teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Izanalizējusi RTIAN, Ekonomikas ministrija secina, ka, aprēķinot apbūves intensitāti un brīvās teritorijas, gan visa zemesgabala sauszemes teritorija, gan arī zemesgabalā esošo virszemes ūdensobjektu teritorija esot jāieskaita zemesgabala platībā.

Vienlaikus Ekonomikas ministrija informē, ka arhitekti un teritorijas plānotāji vēl arvien kā rokasgrāmatu izmantojot 1997. gadā pēc Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pasūtījuma izstrādāto Apbūves noteikumu modeli. Saskaņā ar tajā dotajām definīcijām dabīgie vai būvniecības procesā radušies virszemes ūdensobjekti esot labiekārtojuma elementi un kā tādi neesot ieskaitāmi apbūves laukumā.

6.4. Latvijas Valsts vēstures arhīvs (turpmāk – Arhīvs) Satversmes tiesai iesniedzis Rīgas patrimoniālapgabala Mazjumpravas muižas zemesgabala “Mucenieki Nr. 45” un no Mazjumpravas muižas zemesgabala “Sālījuma Jēkabi Nr. 46” atdalītā nekustamā īpašuma Rīgas pilsētā, 78. grupā, Nr. 13 plānu kopijas, kurās iezīmēts mārks, saukts arī par zivju dīķi, kas atradies abu minēto gruntsgabalu teritorijā. Dīķa izcelsme dokumentos neesot aprakstīta, taču plānā redzams, ka tas pastāvējis jau 1927. gadā.

Arhīvam nav izdevies noskaidrot, vai Ūdensobjekts pastāvējis jau pirms 1900. gada.

Arhīvs informē, ka V. Villerušas grāmatas “Gājums” 33. lappusē publicētās kartes datējums norādīts neprecīzi. Šīs kartes oriģināls glabājas Arhīvā, un to izgatavojis mērnieks Eberhards Tolks 1706. gadā. Arhīvs iesniedzis Satversmes tiesai minētās kartes un vēl divu 17. – 18. gadsimtā izgatavoto karšu fragmentu kopijas. Salīdzinot šīs kartes, Arhīvs secina, ka zemesgabali, kuros 20. gadsimtā sastādītajos dokumentos konstatēts Ūdensobjekts, no 1706. gada kartē iezīmētā objekta “Elles Dijk” atrodies ievērojamā atstatumā virzienā uz Daugavas augšteci.

6.5. Latvijas Nacionālā bibliotēka (turpmāk – LNB), izpētījusi kartogrāfisko izdevumu krājumā pirms 1928. gada izdotās kartes, informē, ka Ūdensobjekts parādās jau 20. gadsimta sākumā izdotajās kartēs. Pilnīgi viennozīmīgu atbildi par Ūdensobjekta izcelsmi LNB nesniedz, taču norāda, ka vairākās kartēs tā konfigurācija ir līdzīga mūsdienu kartēs attēlotajai, tādēļ LNB pieļauj iespēju, ka Ūdensobjekts ir dabīgs. LNB Satversmes tiesai iesniegusi sešas 1905. – 1928. gadā izdotas kartes. Trijās no tām Ūdensobjekts ir attēlots.

6.6. RTU Arhitektūras un pilsēt būvniecības katedras vadītājs, Dr. arch., profesors Jānis Briņķis norāda, ka atsevišķu zemesgabalu apbūves rādītājus nosaka uz tiem esošās ēkas un būves, bet akvatoriju vai atklātu ūdens baseinu – ja zemesgabalā tādi ir, kā arī citu labiekārtojuma elementu virsmas laukums ieskaitāms zemesgabala kopējā platībā.

6.7. Telpiskās plānošanas iniciatīvas “Baltijas jūras reģiona valstu par telpisko plānošanu un attīstību atbildīgo ministru vīzija un stratēģijas attiecībā uz Baltijas jūru” (*Vision and Strategies around the Baltic Sea, VASAB*) sekretariāta vadītāja vietiece **Dzintra Upmace** uzskata, ka apstrīdētais akts izstrādāts kā grozījumi vietējās pašvaldības teritorijas

plānojumā, nevis kā detālplānojums. Tas esot pārāk vispārīgs un nevarot garantēt kvalitatīvu funkcionēšanu ne tajā iekļautajiem zemes (apbūves) gabaliem, nedz arī apkārtējai, ar šiem zemesgabaliem funkcionāli sasaistītajai teritorijai. Izstrādājot apstrīdēto aktu, neesot ņemti vērā Teritorijas plānošanas likuma 3. pantā noteiktie ilgtspējības, interešu saskaņotības un detalizācijas principi, kā arī MK noteikumi Nr. 883. Apstrīdētais akts neatbilstot ilgtspējīgas attīstības principam, jo esot izstrādāts neatbilstoši teritorijai.

Dz. Upmace norāda, ka Maskavas ielas apbūve kvartālos starp Ķengaraga un Ikšķiles ielām 20. gadsimta otrajā pusē īstenota kompleksi un atbilstoši tālaika pilsētvides koncepcijai. Lai pamatotu dzīvojamās apbūves iespējamību zemesgabalos Maskavas ielā bez numura un Maskavas ielā 264, nepieciešams vienots detālplānojums, kas aptvertu vismaz Ķengaraga daļu starp Daugavu, Glūdas un Maskavas ielām līdz bijušās rūpnīcas “Sarkanais kvadrāts” teritorijai. Tikai ar šāda detālplānojuma palīdzību esot iespējams šobrīd nesakopto rekreācijas teritoriju, kas perspektīvā paredzēta apbūvei, padarīt par mūsdienu prasībām atbilstošu rekreācijas teritoriju.

Dz. Upmace uzskata, ka neesot būtiskas nozīmes izvērtēt apstrīdētā akta atbilstību Ministru kabineta 2004. gada 13. janvāra noteikumiem Nr. 34 “Vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma noteikumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 34), jo tos kā neatbilstošus dažus mēnešus pēc stāšanās spēkā nomainījuši MK noteikumi Nr. 883. Viņa izvērtē apstrīdētā akta atbilstību tikai MK noteikumiem Nr. 883.

Viedoklī norādīts, ka apstrīdētā akta sabiedriskās apspriešanas pirmais posms esot aizritējis pirms MK noteikumu Nr. 883 spēkā stāšanās, kā arī pirms apstrīdētā detālplānojuma darba uzdevuma apstiprināšanas. Savukārt MK noteikumi Nr. 883 paredzot, ka sabiedriskās apspriešanas pirmo posmu organizē pēc darba uzdevuma apstiprināšanas.

Apstrīdētajā detālplānojumā neesot izpildītas arī MK noteikumu Nr. 883 61. punkta prasības, jo materiālā par tā sabiedriskās apspriešanas pirmo posmu

neesot iekļauta informācija par detālplānojuma teritorijā esošo un ar plānojuma risinājumu saistīto nekustamo īpašumu īpašniekiem nosūtītajiem paziņojumiem. Neesot izpildītas arī MK noteikumu Nr. 883 61. punkta 5. apakšpunkta prasības, jo paziņojumā presei neesot iekļauta informācija par sabiedriskās apspriešanas pasākumu norises vietu un laiku.

Savukārt sabiedriskās apspriešanas otrā posma materiālos neesot informācijas par to, kādi materiāli un dokumenti nodoti izvērtēšanai, neesot pārskata par iedzīvotāju viedokli un priekšlikumiem, kas saņemti detālplānojuma pirmās redakcijas izstrādes gaitā, neesot pievienoti izstādītie detālplānojuma dokumenti, kā arī neesot atbilžu uz iesniegtajām rakstveida atsauksmēm.

Dz. Upmace norāda arī uz to, ka laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" publicētajā paziņojumā iedzīvotāji esot maldināti par iespēju aizpildīt aptaujas anketas, jo vēlāk šīs anketas netiekot uzskatītas par rakstveida iesniegumu. Neesot sniegtas rakstveida atbildes ne uz četriem rakstveida iesniegumiem, ne uz iesniegtajām anketām. Par sabiedriskās apspriešanas formālo raksturu liecinot arī sabiedriskās apspriešanas 19. jūlija sanāksmes protokols.

Vērtējot to, vai apstrīdētā akta darba uzdevumā noteiktais ir izpildīts, Dz. Upmace norāda uz vairākiem trūkumiem un secina, ka ar Domes 2006. gada 7. marta lēmumu Nr. 929 apstiprinātajā darba uzdevumā noteiktais neesot izpildīts.

Viņa izsaka viedokli, ka apstrīdētais akts nenosaka visu nepieciešamo piebraucamo ceļu laukumus un līdz ar to arī visus ar apstādījumiem labiekārtotos laukumus un ir apgrūtināta apbūves intensitātes un minimālās brīvās teritorijas rādītāju aprēķināšana, lai tos salīdzinātu ar RTIAN ietvertajiem apbūves rādītājiem.

Dz. Upmace norāda, ka, aprēķinot apbūves rādītājus – brīvo platību, apbūves intensitāti un apbūves blīvumu, no zemesgabala būtu jāizslēdz neaizbērtā virszemes ūdensobjekta platība. Vienlaikus viņa atzīst, ka Latvijā nav

vienotas prakses minimālās brīvās teritorijas rādītāju un intensitātes noteikšanai. Citās valstīs virszemes ūdensobjekti, izstrādājot detālplānojumus, vispār netiekot iekļauti apbūvei paredzētajos zemesgabalos un tādējādi netiekot ieskaitīti arī apbūves blīvuma, brīvās teritorijas rādītāja un intensitātes aprēķinā.

6.8. Sertificētā arhitekta teritorijas plānošanas jomā Inguna Jekale norāda, ka apstrīdētā akta 24. punktā noteiktais, proti, tas, ka zemesgabala apbūves rādītājus aprēķina no visa zemesgabala kopumā, nonākot pretrunā ar RTIAN 1.105. punktu. Rēķinot apbūves intensitāti un minimālo brīvo teritoriju, nepamatoti ņemts vērā viss zemesgabala laukums. Šajā laukumā neesot ieskaitāms nedz Ūdensobjekts, nedz arī teritorijas, kas atrodas ielu sarkanajās līnijās.

Apstrīdētajā detālplānojumā paredzētā patiesā teritorijas apbūves intensitāte esot 324 procenti, kas pārsniedzot gan RTIAN 7.2.3.1.6. punktā noteiktos maksimāli pieļaujamos 200 procentus, gan arī apstrīdētā akta 24.1. punktā noteiktos maksimāli pieļaujamos 200 procentus.

Savukārt apstrīdētajā detālplānojumā paredzētā patiesā minimālā brīvā teritorija esot 15,3 procenti, kas esot mazāk gan par RTIAN 7.2.1.6. punktā noteiktajiem minimāli pieļaujamajiem 30 procentiem, gan arī par apstrīdētā akta 24.2. punktā noteiktajiem minimāli pieļaujamajiem 30 procentiem.

I. Jekale uzsver, ka apstrīdētajā detālplānojumā neesot parādīti piebraucamie ceļi un visas plānotās inženierkomunikācijas vai to koridori, kā arī to aizsargjoslas.

Viņa norāda, ka apstrīdētajā detālplānojumā neesot izpildītas visas darba uzdevumā norādītās prasības, piemēram, neesot izstrādāts teritorijas vertikālais plānojums (parādīts tikai Krāces ielai); detālplānojuma grafiskajā daļā neesot parādītas plānotās satiksmes infrastruktūras (parādītas tikai ielām, kas robežojas ar apbūves teritoriju) un inženierkomunikāciju izvietojums (parādīts tikai elektrotīkliem); insolācijas aprēķinam neesot pievienoti secinājumi par

perspektīvās daudzstāvu apbūves ietekmi uz blakus esošo ēku insolāciju (ir veikts tikai insolācijas aprēķins).

Secinājumu daļa

I

Visupirms Satversmes tiesa izvērtēs konkrētajā lietā izskatāmā prasījuma robežas un ar to saistītos Satversmes tiesas procesa jautājumus.

7. Lai izvērtētu apstrīdētā akta atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, Satversmes tiesa konkretizēs, kuras no apstrīdētā detālplānojuma sastāvdaļām uzskatāmas par apstrīdēto aktu Satversmes tiesas likuma izpratnē un kā tā juridisko spēku ietekmē detālplānojuma izstrādāšanas process.

7.1. Teritorijas plānošanas procesā jēdziens “detālplānojums” vienlaikus tiek lietots divās savstarpēji saistītās, bet atšķirīgās nozīmēs. Ar to saprot gan visu normatīvajos aktos paredzēto dokumentu kopumu, gan arī tikai to daļu no šā dokumentu kopuma, ko pašvaldības dome (padome) izdod kā saistošos noteikumus.

Tā MK noteikumu Nr. 34 43. punkts savulaik paredzēja, ka:

“43. Detālplānojumam ir šādas sastāvdaļas:

43.1. paskaidrojuma raksts;

43.2. saistošā daļa;

43.3. pārskats par detālplānojuma izstrādi.”

Šo noteikumu 48. punkts noteica, ka tikai vienu no visām minētajām sastāvdaļām, proti, “detālplānojuma saistošo daļu vietējās pašvaldības dome (padome) apstiprina ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem”.

MK noteikumu Nr.883 48. punkts paredz:

“Detālplānojumam ir šādas sastāvdaļas:

48.1. paskaidrojuma raksts;

48.2. grafiskā daļa;

48.3. teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;

48.4. pārskats par detālplānojuma izstrādi.”

Savukārt šo noteikumu 72. punkta pirmais teikums paredz: “Vietējās pašvaldības dome (padome) apstiprina detālplānojumu un kā pašvaldības saistošos noteikumus izdod tā grafisko daļu un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus.”

Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punkts paredz, ka Satversmes tiesa izskata lietas par “normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām”. **Tā kā Satversmes tiesas kompetencē ir izvērtēt tikai normatīvā akta atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, konkrētajā lietā kā apstrīdētais akts Satversmes tiesas procesa izpratnē izvērtējama tikai attiecīgā detālplānojuma saistošā daļa.**

7.2. Nedz Satversmes tiesas likums, nedz Teritorijas plānošanas likums, nedz citi normatīvie akti neparedz, ka Satversmes tiesas kompetencē ietilptu uzraudzība pār detālplānojumu izstrādes procesu vai tāda pašvaldības lēmuma tiesiskuma pārbaude, ar kuru pašvaldības dome (padome) pieņem lēmumu par detālplānojuma izstrādāšanu, šāda lēmuma grozīšanu vai arī detālplānojuma apstiprināšanu daļā, kas netiek izdota kā saistošie noteikumi. Līdz ar to šādu pašvaldības domes (padomes) lēmumu atbilstība augstāka juridiskā spēka tiesību normām pati par sevi nav izskatāma Satversmes tiesā.

Teritorijas plānošanas likuma 7.¹ pants un likuma “Par pašvaldībām” 49. pants paredz reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram tiesības apturēt nelikumīgus domes (padomes) izdotos saistošos noteikumus, ar kuriem apstiprināts teritorijas plānojums vai detālplānojums, vai kādas šo noteikumu daļas. Tātad šīs normas nodrošina attiecīgajam ministram tiesības kontrolēt detālplānojuma normatīvās daļas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Taču tiesību aktos nav paredzēta savlaicīga un visaptveroša pēckontrole pār detālplānojumu izstrādāšanas procesa atbilstību tiesību normām. Satversmes tiesa jau ir vērsusi Ministru kabineta uzmanību uz nepieciešamību izvērtēt RAPLM iespējas un līdzekļus teritorijas plānošanas kontroles nodrošināšanai (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 8.2. punktu*). Satversmes tiesa vērsī likumdevēja un valdības uzmanību uz to, ka, piešķirot vietējai pašvaldībai lielu rīcības brīvību detālplānojuma izstrādāšanā, vienlaikus pašā valsts pārvaldes sistēmā ir nepieciešams efektīvs kontroles mehānisms, kas nodrošinātu to, ka rīcības brīvība netiek izmantota ļaunprātīgi un prettiesiski.

Kaut arī Satversmes tiesai ir šaubas par kontroles mehānisma efektivitāti šajā jomā, tā **neuzskata par iespējamu uzņemties detālplānojuma tiesiskuma kontroli plašākā apjomā, nekā tas izriet no Satversmes tiesas likumā noteiktajām Satversmes tiesas funkcijām** un ir iespējams Satversmes tiesas procesa ietvaros.

7.3. Ikvienu normatīvā akta tiesiskuma priekšnoteikums ir tā pieņemšana noteiktā procedūrā. Attiecībā uz vienu no teritoriālās plānošanas dokumentiem – teritorijas plānojumu – Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, “lai teritorijas plānojums būtu tiesisks, tam, pirmkārt, jābūt noteiktā kārtībā izstrādātam un apstiprinātam un, otrkārt, jāatbilst normatīvajiem aktiem” (*Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas*

4. punkts). Arī detālplānojuma tiesiskuma pamats ir tā pieņemšana atbilstoši prasībām, kas normatīvajos aktos noteiktas pašvaldības saistošo noteikumu pieņemšanai, kā arī specifiskajām prasībām, ko detālplānojuma kā plānošanas dokumenta izstrādāšanai noteic Teritorijas plānošanas likums un saskaņā ar to izdotie Ministru kabineta noteikumi.

Satversmes tiesa ir vairākkārt izvērtējusi dažādu apstrīdēto aktu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, pārbaudot arī to pieņemšanas procedūru. Tiesa ir secinājusi, ka ne katrs procedūras pārkāpums ir pietiekams pamats tam, lai uzskatītu, ka pieņemtajam aktam nav juridiska spēka. Lai procedūras pārkāpuma dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām, ka tādā gadījumā, ja procedūra tiktu ievērota, būtu pieņemts atšķirīgs lēmums [sk. *Satversmes tiesas 1998. gada 13. jūlija sprieduma lietā Nr. 03-04(98) secinājumu daļas 3. punktu*].

Attiecībā uz teritorijas plānošanas procesu Satversmes tiesa ir norādījusi: ja “pieļauti būtiski pārkāpumi, teritorijas plānojums vai tā daļa nav pieņemta pienācīgā kārtībā” (Satversmes tiesas 2008. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 16. punkts).

Arī detālplānojuma saistošo daļu nevar uzskatīt par tiesisku, ja tās pieņemšanas procedūrā ir pieļauti būtiski pārkāpumi. Līdz ar to Satversmes tiesa, izvērtējot detālplānojuma saistošās daļas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, pārbauda arī detālplānojuma pieņemšanas procedūru un to, vai normatīvajiem aktiem atbilst detālplānojuma daļa, kas nav pieņemta kā saistošie noteikumi. Tomēr šī izvērtēšana veicama tiktāl, ciktāl trūkumi, uz ko norādījis pieteikuma iesniedzējs vai kas atklājušies lietas sagatavošanas gaitā, uzskatāmi par būtiskiem procedūras pārkāpumiem.

Izvērtējot, vai konkrēts detālplānojuma izstrādāšanas procedūras pārkāpums (trūkumi pašvaldības institūciju lēmumos, detālplānojuma dokumentācijas noformēšanā un saturā, procedūras norisē u. c.) ir būtisks, jāņem

vērā, vai tas varēja ietekmēt detālplānojuma saistošās daļas pieņemšanu vai saturu.

8. Lietā izvērtējama apstrīdētā akta atbilstība vairākām savstarpēji saistītām augstāka juridiskā spēka tiesību normām, tādēļ Satversmes tiesai vispirms jākonstatē prasījuma robežas attiecībā uz augstāka juridiskā spēka tiesību aktiem.

8.1. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētais akts neatbilst:

- 1) Satversmes 115. pantam;
- 2) Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punktam;
- 3) Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punktam.

Attiecībā uz neatbilstību Satversmes 115. pantam Pieteikuma iesniedzējs norāda uz diviem aspektiem:

1) “ja minētie normatīvie akti ir pārkāpti, var konstatēt arī Satversmes 115.panta pārkāpumu” (*lietas materiālu 6. sēj. 135. lpp.*);

2) “arī gadījumos, ja citi normatīvie akti nav pārkāpti, bet publiskās varas institūcija nav pienācīgi izvērtējusi vides aizsardzības intereses, izstrādājot vai pieņemot normatīvo aktu, var konstatēt Satversmes 115. panta pārkāpumu” (*turpat*).

8.2. Vienlaikus lietas sagatavošanas gaitā ir izteikti viedokļi, kas apšaubā apstrīdētā akta atbilstību vairākām citām augstāka juridiskā spēka tiesību normām, atbilstību kurām Pieteikuma iesniedzējs nav prasījis izvērtēt, piemēram, Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punktam, Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektajai daļai un MK noteikumiem Nr. 883. Līdz ar to lietā radušās šaubas arī par apstrīdētā akta atbilstību tiesiskuma principam, proti, Satversmes 1. pantam.

Satversmes tiesas judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka “Satversme ir vienots veselums, un tajā ietvertās normas tulkojamas sistēmiski” (*Satversmes tiesas 2002. gada 22. oktobra sprieduma lietā Nr. 2002-04-03 secinājumu daļas 2. punkts un 2006. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-07-01 14. punkts*). Ņemot vērā Satversmes vienotības principu un Satversmes tiesas procesa principus, Satversmes tiesa var pārbaudīt apstrīdētā akta atbilstību arī tādām Satversmes normām, par atbilstību kurām lieta nav ierosināta (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2001. gada 19. decembra spriedumu lietā Nr. 2001-05-03, 2002. gada 22. oktobra spriedumu lietā Nr. 2002-04-03 un 2006. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-07-01 14. punktu*).

Līdz ar to Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētā akta atbilstību gan tām augstāka juridiskā spēka tiesību normām, uz kurām norādījis Pieteikuma iesniedzējs, gan arī tiesiskuma principam, proti, Satversmes 1. pantam.

9. Detālplānojums ir viens no vairākiem teritorijas plānošanas instrumentiem. Teritorijas plānojums atšķiras no detālplānojuma, piemēram, ar mērogu, detalizācijas pakāpi, saskaņojamām interesēm. Konkrēto teritoriju vienlaikus plāno gan apstrīdētais akts, gan arī RTIAN, tāpēc nepieciešams noskaidrot šo dokumentu savstarpējo juridisko hierarhiju un procesuālo statusu konkrētajā lietā.

9.1. Pieteikuma iesniedzējs *expressis verbis* apstrīd tikai konkrētās teritorijas detālplānojumu. Tomēr pēc būtības gan no pieteikuma, gan arī no atbildēm uz Satversmes tiesas tiesneša jautājumiem izriet secinājums, ka Pieteikuma iesniedzējs par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normām uzskata attiecīgās teritorijas atļautās izmantošanas veida maiņu no “dabas pamatnes teritorijas” uz “dzīvojamās apbūves teritoriju”. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs būtībā apstrīd RTIAN.

9.2. Gan pašvaldības teritorijas plānojums – konkrētajā gadījumā RTIAN, gan arī detālplānojums – konkrētajā gadījumā apstrīdētais akts – ir izstrādāti un pieņemti kā divi dažādi ārēji normatīvie akti – pašvaldības domes (padomes) saistošie noteikumi. Līdz ar to no Satversmes tiesas procesa viedokļa tie uzskatāmi par diviem atsevišķiem normatīvajiem aktiem.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka “pretrunā ar Satversmes tiesas procesa principiem būtu tāda normatīvā akta atbilstības izvērtēšana, kurš attiecīgajā lietā vispār nav apstrīdēts” (*Satversmes tiesas 2007. gada 19. decembra sprieduma lietā 2007-13-03 8. punkts*).

Satversmes 1. pantā nostiprinātais varas dalīšanas princips prasa, lai visas valsts institūcijas, tostarp arī Satversmes tiesa, ievērotu likumā noteiktās kompetences robežas.

RTIAN šajā lietā nav apstrīdēti, un konkrētās lietas ietvaros Satversmes tiesa nevērtēs šā akta atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

10. Tomēr Satversmes tiesai nepieciešams noskaidrot, vai RTIAN attiecībā uz detālplānojumu ir augstāka juridiskā spēka tiesību norma Satversmes tiesas procesa izpratnē un vai Satversmes tiesai ir jāizvērtē apstrīdētā akta atbilstība RTIAN.

10.1. Nedz no tiesību zinātnē nostiprinātajām atziņām (*sk.: Jelāgins J. Tiesību pamatavoti. Mūsdienu tiesību teorijas atziņas. Rīga, 1999, 78.–86. lpp.*), nedz no Administratīvā procesa likuma 15. panta otrās daļas, kas regulē ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhiju, nedz no likuma „Par pašvaldībām” neizriet, ka dažādiem pašvaldības domes (padomes) saistošajiem noteikumiem varētu būt atšķirīgs juridiskais spēks. Līdz ar to šādi saistošie noteikumi uzskatāmi par vienāda juridiskā spēka tiesību aktiem. Lieta par divu vienāda

juridiskā spēka tiesību aktu savstarpēju atbilstību nav izskatāma Satversmes tiesā.

Tomēr tas nenozīmē, ka likumdevējs nav tiesīgs paredzēt tādu prasību, lai minētie pašvaldību noteikumi tiktu izdoti noteiktā procedūrā (kārtībā), citastarp ievērojot prasības attiecībā uz to savstarpējo saistību un atbilstību. Ja pašvaldības domes (padomes) saistošajos noteikumos nav ievērotas šīs prasības, tie uzskatāmi par neatbilstošiem attiecīgajam augstāka juridiskā spēka tiesību aktam – likumam vai Ministru kabineta noteikumiem, kas šo atbilstību prasa.

Tomēr, izvērtējot šo aktu savstarpējo atbilstību, jāņem vērā, **ka šādiem aktiem ne vienmēr iespējams piemērot tādu izvērtēšanas metodoloģiju, kādu lieto, izvērtējot zemāka juridiskā spēka tiesību normas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normai.**

10.2. Plānošanas dokumentu savstarpējo saistību regulē un prasības attiecībā uz to savstarpējo atbilstību izvirza Teritorijas plānošanas likums.

Sākotnēji 2002. gada 22. maijā pieņemtā Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektā daļa noteica, ka “vietējās pašvaldības detālplānojums attiecas uz vietējās pašvaldības lēmumā noteiktu plānošanas teritoriju, to izstrādā saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu vai kā pamatojumu vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumiem”.

2004. gada 17. augustā Ministru kabinets Satversmes 81. pantā noteiktajā kārtībā izdeva noteikumus Nr. 710 “Grozījumi Teritorijas plānošanas likumā”, izsakot Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piekto daļu šādā redakcijā:

“Detālplānojums attiecas uz vietējās pašvaldības domes (padomes) lēmumā noteiktu plānošanas teritoriju, un to izstrādā pēc vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma stāšanās spēkā, ievērojot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu.”

Šie Ministru kabineta noteikumi zaudēja spēku ar 2005. gada 27. janvāra likumu "Grozījumi Teritorijas plānošanas likumā", kas Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piekto daļu izteica šādā redakcijā:

"Ja vietējās pašvaldības teritorijas plānojums nepietiekami nosaka konkrētu zemes vienību teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumus, tos nosaka detālplānojumā. Detālplānojums ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas daļas plānojums, to izstrādā vietējās pašvaldības domes (padomes) lēmumā noteiktai teritorijai un apstiprina pēc vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma stāšanās spēkā, ievērojot vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā noteikto teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu."

Vienlaikus likuma pārejas noteikumi tika papildināti ar 9. punktu šādā redakcijā:

"Detālplānojumus, kuru izstrāde uzsākta līdz 2004. gada 20. augustam un kuri ir par pamatu pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumu izdarīšanai detālplānojumā ietvertajā teritorijā, izņemot Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes krasta kāpu aizsargjoslu, izstrādā un apstiprina līdz 2005. gada 1. oktobrim."

Lēmums Nr. 3380 par apstrīdētā akta izstrādāšanas uzsākšanu pieņemts 2004. gada 14. septembrī. **Līdz ar to uz apstrīdēto aktu neattiecas Teritorijas plānošanas likuma pārejas noteikumu 9. punkts.**

10.3. RTIAN un apstrīdētais akts ir vienāda juridiskā spēka tiesību akti, un, lai gan likums noteicis prasības attiecībā uz to satura atbilstību, šie dokumenti nav savstarpēji pakārtoti no juridiskās hierarhijas viedokļa. Ja kāda RTIAN norma tiktu atzīta par spēku zaudējušu sakarā ar tās neatbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, tas ne visos gadījumos nozīmētu automātisku detālplānojuma spēkā neesamību, tāpat kā detālplānojuma atzīšana par spēkā neesošu nevar automātiski ietekmēt RTIAN vai tā daļas spēkā esamību.

Savukārt tad, ja Dome RTIAN būtu izlēmusi kādu jautājumu pretrunā ar augstāka juridiskā spēka tiesību normām, piemēram, nebūtu noteikusi likumā prasīto aizsargjoslu vai paredzētu izstrādāt detālplānojumu likumam neatbilstošā kārtībā, tas nepadarītu par likumīgu jautājuma analogu (pretlikumīgu) izlemšanu detālplānojumā. **Apstrīdētā akta atbilstība augstāka juridiskā spēka tiesību normām izvērtējama arī tajos jautājumos, kas izlemti RTIAN.**

11. Teritorijas plānošanas likums pilnvaro Ministru kabinetu noteikt detālplānojuma izstrādāšanas kārtību. Līdz ar to Satversmes tiesai ir jānoskaidro, kuri Ministru kabineta akti bija jāievēro, izstrādājot apstrīdēto detālplānojumu.

Par detālplānojuma izstrādāšanas procesa sākumu uzskatāms Lēmums Nr. 3380, kas pieņemts 2004. gada 14. septembrī. Tajā laikā bija spēkā MK noteikumi Nr. 34.

2004. gada 19. oktobrī tika izdoti MK noteikumi Nr. 883. Šo noteikumu 79. punkts paredzēja:

“Izstrādes stadijā esošos detālplānojumus turpina izstrādāt atbilstoši to Ministru kabineta noteikumu prasībām, ar kuriem saskaņā uzsākta attiecīgo detālplānojumu izstrāde.”

Līdz ar to Dome bija tiesīga turpināt izstrādāt apstrīdēto aktu, vadoties no MK noteikumiem Nr. 34, taču tas neliedza Domei prasīt, lai atsevišķus dokumentus sagatavotājs noformē atbilstoši jaunajām prasībām, kas reglamentētas MK noteikumos Nr.883, kā arī neliedza atsaukties uz šiem noteikumiem. Tā, piemēram, Dome darba uzdevumā sadaļā “Izejas materiāli un normatīvie dokumenti plānojuma izstrādei” ietvērusi norādi uz MK noteikumiem Nr. 883.

Tomēr **apstrīdētā akta izstrādāšanas procesā nedrīkstēja pārkāpt MK noteikumu Nr. 34 prasības. Līdz ar to Satversmes tiesai nav pamata vērtēt viedokļus, kas izteikti par apstrīdētā akta neatbilstību tādām MK noteikumu Nr. 883 prasībām, kuras neparedzēja MK noteikumi Nr. 34.**

12. “No Satversmes 101. panta otrās daļas pirmā teikuma kopsakarā ar Satversmes 1. pantu izriet pašvaldības princips, kas aptver minimālo prasību kopumu attiecībā uz vietējās pašpārvaldes organizāciju demokrātiskā tiesiskā valstī” (*Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 8. punkts*). Šo principu noteic arī 1985. gada 15. oktobrī Strasbūrā parakstītā Eiropas vietējo pašvaldību harta (turpmāk – Harta). Hartas 3. pantā noteiktas pašvaldības tiesības vadīt nozīmīgu valsts lietu daļu vietējo iedzīvotāju interesēs. No Hartas 3. panta pirmās daļas pašvaldībai neizriet tiesības uz to, lai likumdevējs kādu konkrētu funkciju konkrētā apjomā iekļautu tās autonomajā kompetencē (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 16. punktu*). Taču gadījumā, kad likumdevējs kādu funkciju noteicis par pašvaldības autonomo funkciju, uz to attiecas Hartas 4. panta prasības. Proti, “vietējai varai piešķirtās pilnvaras parasti ir pilnīgas un ekskluzīvas. Cita, centrālā vai reģionālā vara nedrīkst tās apstrīdēt vai ierobežot, izņemot gadījumus, kad tas paredzēts likumā.”

Arī citās Hartas dalībvalstīs, piemēram, Vācijā, kur pašvaldības princips ir nostiprināts Vācijas Federatīvās Republikas Pamatlikuma 28. panta otrajā daļā, pastāv līdzīgs regulējums, proti, teritoriālās plānošanas dokumenti tiek izdoti kā pašvaldību normatīvie akti. Savukārt valsts pārvaldes institūcijām un tiesām ir plašas tiesības šos aktus kontrolēt. Taču vācu tiesību zinātnieki uzsver, ka pašvaldību autonomā kompetence plānošanas jomā ir ne vien likumdevēja noteikta, bet izriet no Pamatlikuma 28. panta otrajā daļā garantētajām vietējās pašpārvaldes tiesībām izlemt vietēja rakstura jautājumus. Līdz ar to pašvaldību tiesības teritorijas plānošanas jomā var regulēt ar likumu, taču nedrīkst pašvaldībām pilnīgi atņemt. Līdzīgi kā attiecībā uz citiem jautājumiem, kas saistīti ar pašpārvaldes garantijām, pašvaldībai ir jāsauglabā vismaz šīs funkcijas kodols, proti, iespēja vismaz pamatapjomā pildīt šo funkciju uz savu atbildību (*sk.: Steiner U. Besonderes Verwaltungsrecht, 7., neu bearbeitete Auflage, C. F. Müller Verlag, Heidelberg, 2003, S. 545*).

Atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 19. panta 13. punktam viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir "saskaņā ar attiecīgās pašvaldības teritorijas plānojumu noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību". Apstiprinot detālplānojumu, pašvaldība citastarp īsteno šo funkciju.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka "pašvaldībai teritorijas plānošanas jomā normatīvie akti piešķir lielu rīcības brīvību (*diskrecionāro varu*). Šī rīcības brīvība lielā mērā izriet no teritorijas plānošanas pamatprincipiem. [...] Pašvaldībai piešķirtā rīcības brīvība tiesiski var tikt izmantota vienīgi tās ārējo robežu ietvaros. Par vadlīnijām rīcības brīvības pareizai, adekvātai izmantošanai teritorijas plānošanas jomā jākalpo gan vispārējiem tiesību principiem un valsts pārvaldes principiem, gan teritorijas plānošanas principiem" (*Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 5. punkts*).

"Vietējās pašvaldības pienākums teritorijas plānojuma (detālplānojuma) izstrādāšanas gaitā ir būt par objektīvu un neitrālu vidutāju starp konkrētas teritorijas attīstītāja un ieinteresētās sabiedrības interesēm, uzklaut un objektīvi izvērtēt visus ieinteresēto pušu viedokļus par konkrētās teritorijas atbilstošāko un piemērotāko attīstības veidu, kā arī ievērot teritorijas plānošanu reglamentējošo normatīvo aktu prasības" (*Satversmes tiesas 2007. gada 28. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-16-03 7. punkts*).

Satversmes tiesa var pārbaudīt, vai pašvaldība šajā procesā ievērojusi augstāka juridiskā spēka tiesību aktos noteiktos ierobežojumus un procedūru, bet Satversmes tiesa nevar izlemt jautājumus, ko pašvaldība "uz savu atbildību" šā procesa rezultātā atrisinājusi.

Satversmes tiesa nevar stāties pašvaldības vietā un izvērtēt, kā labāk būtu risināmi vietēja rakstura jautājumi, ciktāl pašvaldības rīcība nav acīmredzami ļaunprātīga un tās pieņemtais normatīvais akts pēc sava satura atbilst tiesību normām.

II

Ņemot vērā secināto, Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētā akta atbilstību minētajām augstāka juridiskā spēka tiesību normām, secīgi noskaidrojot šādus jautājumus:

1) vai teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, vispār bija pieļaujams paredzēt dzīvojamo apbūvi kā teritorijas izmantošanas veidu saskaņā ar:

a) Aizsargjoslu likuma prasībām attiecībā uz Daugavas applūstošo teritoriju,

b) Aizsargjoslu likuma prasībām attiecībā uz Ūdensobjekta aizsardzību,

c) Rīgas attīstības plāna prasībām attiecībā uz aizsargjoslām;

2) vai Dome bija tiesīga uzsākt apstrīdētā detālplānojuma izstrādāšanu laikā, kad vēl bija spēkā 1995. gada teritorijas plānojuma prasības par teritorijas, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, izmantošanu;

3) vai apstrīdētā akta saturs atbilst Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punktam un tajā nostiprinātajam ilgtspējības principam;

4) vai apstrīdētā akta pieņemšanas procedūrā ir pieļauti būtiski pārkāpumi;

5) vai apstrīdētajā aktā ievērotas Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektās daļas prasības, proti, vai apstrīdētajā aktā noteiktā teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana atbilst RTIAN.

13. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētais akts neatbilst Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punktam. Minētā norma pieteikuma iesniegšanas laikā noteica:

“Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās papildus šā likuma 35.pantā minētajam tiek noteikti šādi aprobežojumi: [..]

aizliegts celt ēkas un būves teritorijās ar applūdinājuma varbūtību vismaz reizi simt gados, izņemot īslaicīgas lietošanas būves, mazēkas lauku apvidū un šim nolūkam īpaši paredzētās aizsargbūves vai teritorijas uzbēršanu.”

13.1. Aizsargjoslu likuma 37. pants regulē aprobežojumus nevis jebkurā, bet tikai tādā applūstošā teritorijā, kas atrodas ūdensobjekta aizsargjoslā.

Aizsargjoslu likuma 7. panta pirmā daļa paredz: “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.” Šā panta otrā daļa noteic aizsargjoslu platumu, tostarp arī attiecībā uz applūstošo teritoriju, un šis platums ir atšķirīgs lauku apvidū un pilsētās vai ciemos.

Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 1. punkta “a” līdz “n” apakšpunkti regulē aizsargjoslas platumu atkarībā no ūdensobjekta veida un platības, bet “o” apakšpunkts – aizsargjoslu platumu applūstošajā teritorijā. Redakcijā, kas bija spēkā apstrīdētā akta pieņemšanas laikā, minētais punkts paredzēja:

“Minimālie virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi tiek noteikti: lauku apvidos (neatkarīgi no zemes kategorijas un īpašuma) ūdenstilpei vai ūdenstecei ar applūstošo teritoriju – ne mazāk kā visas applūstošās teritorijas platumā līdz ūdens līmenim neatkarīgi no iepriekšējos apakšpunktos noteiktā minimālā aizsargjoslas platuma.”

Teritorija, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, neatrodas lauku apvidū, līdz ar to minētais apakšpunkts aizsargjoslas platumu tajā neregulē.

Apstrīdētā akta izdošanas laikā Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 2. punkts paredzēja, ka “minimālie virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi tiek noteikti: pilsētās un ciemos – teritoriju plānojumos, bet ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ”.

Tātad apstrīdētā akta izdošanas laikā likums neparedzēja pienākumu Rīgas pilsētas teritorijā noteikt aizsargjoslu Daugavas applūstošajai teritorijai vairāk kā 10 metru platumā.

Pieteikuma iesniedzējs savu prasījumu citastarp pamato ar Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra spriedumā lietā Nr. 2006-09-03 un 2007. gada 21. decembra spriedumā lietā Nr. 2007-12-03 izteiktajām atziņām. Minētajos spriedumos ietvertie secinājumi, kas attiecas uz Aizsargjoslu likuma (2003. gada 19. jūnija likuma redakcijā) 37. panta pirmās daļas 4. punkta interpretāciju, tika izdarīti kopsakarā ar konkrētu tiesisko situāciju. Proti, tiesa savu vērtējumu sniedza tikai attiecībā uz tādu neapbūvētu teritoriju noteikšanu par apbūvējamām, kuras atrodas virszemes ūdensobjektu applūstošajās teritorijās ciemos un lauku apvidos. Ņemot vērā virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas noteikšanas mērķi, minētie secinājumi nevar tikt vispārināti un piemēroti mehāniski, lai pamatotu, ka jebkuru virszemes ūdensobjektu applūstošās teritorijas noteikšana par apbūvējamu teritoriju ir pretrunā ar Aizsargjoslu likumu. Apstrīdētais detālpplānojums attiecas uz tādu pilsētas teritoriju, ap kuru jau vēsturiski ir izveidojusies un pastāv blīva un koncentrēta apbūve. Līdz ar to uz teritoriju, ko reglamentē apstrīdētais akts, nav attiecināmi Satversmes tiesas 2007. gada 8. februāra spriedumā lietā Nr. 2006-09-03 un 2007. gada 21. decembra spriedumā lietā Nr. 2007-12-03 ietvertie secinājumi.

Savukārt juridiskais pamatojums tam, kādēļ Aizsargjoslu likuma (2003. gada 19. jūnija likuma redakcijā) 37. panta pirmās daļas 4. punktam neatbilst tādas pilsētā ietilpstošas neapbūvētas teritorijas noteikšana par apbūvējamu teritoriju, ap kuru jau vēsturiski ir izveidojusies blīva un koncentrēta apbūve, pieteikumā nav sniegts.

Lietā nav strīda par to, vai apstrīdētajā aktā ir ievērotas prasības par aprobežojumiem aizsargjoslā vismaz 10 metru platumā. Līdz ar to nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja apgalvojums par apstrīdētā akta neatbilstību Aizsargjoslu

likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām sakarā ar iespējamo Aizsargjoslu likuma pārkāpumu attiecībā uz Daugavas applūstošo teritoriju.

13.2. Vienlaikus no pieteikuma izriet uzskats, ka Domei bija īpaši jāizvērtē attiecīgās teritorijas izmantošana tieši tādēļ, ka tā ir applūstoša teritorija, arī neatkarīgi no tobrīd likumā noteikto aizsargjoslu platuma. Atbilstoši RTIAN 3.8.9. punktam “aizsargjoslas platums virszemes ūdens objektiem Rīgā ir ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā (aizsargjosla mērāma no stāvkrasta augšējās krants, ja tāda ir, bet, ja ir izteikta periodiski applūstoša paliene, tad ne mazāk kā visas palienes platumā), izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ, vai arī, ja krastu veido vienlaidu dambis”.

13.2.1. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Domei bija jāņem vērā Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras izstrādātā Daugavas upes applūšanas risku teritoriju karte, no kuras izriet, ka Daugavas aizsargjoslas teritorija, kur saskaņā ar apstrīdēto aktu atļauta dzīvojamā apbūve, ir pakļauta applūdinājuma varbūtībai par diviem līdz pieciem procentiem.

Satversmes tiesa piekrīt Vides ministrijas viedoklim, ka ūdensobjektu applūstošo risku teritoriju kartes nav apstiprinātas ar normatīvo aktu un tāpēc nav juridiski saistošas pašvaldībām. Vienlaikus Satversmes tiesa ņem vērā arī Vides ministrijas iesniegto atzinumu, ko sagatavojis Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātes vadošais pētnieks Uldis Bethers (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 149.–156. lpp.*). Viņš secina, ka Pieteikuma iesniedzēja minētajā kartē izmantota noslēgta metodika un gan aprēķinu, gan kartēšanas metodes ir apšaubāmas.

Līdz ar to Domei bija pamats ne visas minētajā kartē norādītās teritorijas uzskatīt par applūstošām.

13.2.2. Vides ministrija norāda, ka applūstošo teritoriju noteikšanai nepieciešamo hidroloģisko novērojumu veikšana, to novērtējums un hidroloģisko

prognožu izstrādāšana ir Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras kompetencē. Arī Ministru kabineta 2008. gada 3. jūnija noteikumi Nr. 406 “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika” šo jautājumu nodod minētās aģentūras kompetencē. Šo noteikumu 8. punkts paredz: “Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes ņem vērā šajos noteikumos noteiktās prasības, izsniedzot nosacījumus vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādei, kā arī izsniedzot atzinumu par minētā plānojuma atbilstību izsniegtajiem nosacījumiem saskaņā ar normatīvajiem aktiem par vietējo pašvaldību teritorijas plānošanu.”

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra Satversmes tiesai ir iesniegusi atzinumu, kurā secina: “Ārpus mākslīgās ūdens tilpnes grunts gabalā nav teritorijas, kas atrastos zemāk par augstuma atzīmi 2,48 m Baltijas jūras sistēmā un būtu pakļauta applūšanas riskam.”

Arī I. Strautmanis uzsver, ka attiecīgo teritoriju nevar uzskatīt par applūstošu, jo jaunā apbūve paredzēta gandrīz vai uz vienas līnijas ar blakus esošo dzīvojamo apbūvi, kas izveidota gar Daugavas krastu. Šo līniju var uzskatīt par “iedibināto būvlaidi”, un tās augstuma atzīme svārstās no 4,5 līdz 5,5 metriem, savukārt pēc Rīgas HES darbības sākuma maksimālais ūdens līmenis Daugavā nav bijis augstāks par 1,92 metriem (*sk. lietas materiālu 7. sēj. 98. lpp.*).

Līdz ar to nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja apgalvojums par to, ka apstrīdētais akts paredz apbūvi applūstošā teritorijā, kā arī par apstrīdētā akta neatbilstību Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām attiecībā uz apbūvi Daugavas aizsargjoslā.

14. Lietā izteikts viedoklis, ka apstrīdētajā aktā nav noteikta aizsargjosla Ūdensobjektam un līdz ar to pastāv pretruna ar Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punktu. Ūdensobjekts esot kultūrvēsturiskas nozīmes objekts, respektīvi,

Elles dīķis, un šo apstākli Domei vajadzējis īpaši ņemt vērā, izstrādājot apstrīdēto aktu.

Minētie jautājumi ir cieši saistīti, tāpēc Satversmes tiesa tos izvērtēs kopā šādā secībā:

1) vai Ūdensobjektam bija jānoteic aizsargjosla sakarā ar to, ka tas savienots ar Daugavu;

2) vai Ūdensobjekts ir kultūrvēsturiskas nozīmes objekts, respektīvi, Elles dīķis;

3) vai Ūdensobjekts ir mākslīgs;

4) vai Domes rīcībā attiecībā uz Ūdensobjekta izcelsmes noskaidrošanu ir saskatāmi būtiski apstrīdētā akta pieņemšanas procedūras pārkāpumi;

5) vai Ūdensobjektam bija jānoteic aizsargjosla, ņemot vērā, ka tas atrodas juridiskās personas īpašumā.

14.1. Gan 1996. gada 28. oktobrī Satversmes 81. panta kārtībā pieņemtie Ministru kabineta noteikumi Nr. 324 “Noteikumi par aizsargjoslām”, gan 1997. gada 11. martā pieņemtais Aizsargjoslu likums *expressis verbis* noteica aizsargjoslas tikai upēm un ezeriem. Lai arī ar jēdzienu “ezers” atsevišķos gadījumos iespējams apzīmēt ūdenskrātuves, kas radušās cilvēka darbības rezultātā, parasti latviešu valodā ar vārdu “ezers” saprotama “dabiska ūdenstilpe sauszemes iedobumā, padziļinājumā” (*Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 1998, 215. lpp.*).

Arī 2002. gada 1. oktobrī pieņemtā Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. pants paredz, ka ezers šā likuma izpratnē ir “dabiska ūdenstilpe sauszemes padziļinājumā (ezerdobē) ar palēninātu ūdensapmaiņu”. Savukārt mākslīgs ūdensobjekts ir “virszemes ūdensobjekts, kas radīts cilvēka darbības rezultātā un atbilst šā likuma nosacījumiem”.

Attiecībā uz mākslīgiem ūdensobjektiem arī sarunvalodā tiek lietoti citi apzīmējumi, piemēram, ūdenskrātuve, dīķis, mārks, klāns.

2003. gada 19. jūnijā Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Aizsargjoslu likumā”, izsakot Aizsargjoslu likuma 7. pantu jaunā redakcijā. Šā panta pirmā daļa noteic: “Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas nosaka ūdenstilpēm, ūdenstecēm un mākslīgiem ūdensobjektiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūdināmajās zonās, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.”

Savukārt šā paša panta otrās daļas 3. punkts paredzēja:

“Minimālie virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi tiek noteikti: [...] mākslīgam ūdensobjektam (izņemot gadījumus, kad tas atrodas fiziskās personas īpašuma robežās vai kalpo ūdens novadīšanai no piegulošās teritorijas) – teritorijas plānojumā, bet ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā.”

14.2. Ūdensobjekts ir savienots ar dabisku ūdensteci – Daugavu. Varētu rasties šaubas, vai līdz ar to Ūdensobjekts nebūtu uzskatāms par dabiskās ūdensteces sastāvdaļu. Minētā likuma projekta izstrādes gaitā Saeimas Juridiskais birojs ierosināja “apsvērt, vai nebūtu lietderīgi papildināt 7. panta otrās daļas 3. punkta tekstu iekavās ar vārdiem “un nav savienots ar dabiskiem virszemes ūdensobjektiem” (*Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas apkopotie priekšlikumi likumprojekta “Grozījumi Aizsargjoslu likumā” trešajam lasījumam, Latvijas Republikas 8. Saeimas sēdē izskatāmais dokuments Nr. 972*). Šo priekšlikumu Saeima noraidīja. Tātad likumdevējs ir apzināti vēlējis noteikt regulējumu mākslīgiem ūdensobjektiem neatkarīgi no tā, vai tie ir savienoti ar dabiskām ūdenstecēm.

14.3. Dome, gan pieņemot RTIAN, gan arī lemjot par apstrīdēto aktu, vadījies no pārliecības, ka Ūdensobjekts ir mākslīgs. To Dome pamato ar

ziņām par Ūdensobjekta izcelšanās laiku un veidu, kā arī inženierģeoloģiskās izpētes darbu rezultātiem (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 39.–41. lpp.*).

Atsevišķās sabiedriskās apspriešanas pirmajā posmā iesniegtajās anketās ir norādes uz Ūdensobjektu kā vēsturisku sendīķi (*sk. lietas materiālu 2. sēj. 128. un 210. lpp.*). Vienai no tām pievienots izkopējums no V. Villerušas grāmatas “Gājums” (*Rīga, Kabata, 1994*). Arī sabiedriskās apspriešanas otrajā posmā anketās vairākkārt norādīts uz to, ka Ūdensobjekts ir vēsturiskais Elles dīķis (*sk., piemēram, lietas materiālu 4. sēj. 132. lpp.*). Tāpat, apspriežot apstrīdēto aktu Domes sēdē, vairāki deputāti, atsaucoties uz novadpētnieci V. Villerušu, pauda viedokli, ka Ūdensobjekts eksistē no 17. gadsimta. Vēstulē Valsts prezidentei Ķengaraga iedzīvotāju vārdā L. Skrjabina, protestējot pret jebkādu būvniecību teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, norāda, ka “jau sen (kopš 17. gadsimta) Ķengaragā eksistē krāšņs dīķis” (*lietas materiālu 1. sēj. 20. lpp.*). Arī vairākās publikācijās presē pausts viedoklis, ka Ūdensobjekts ir sendīķis, kas saukts par Elles dīķi un aprakstīts V. Villerušas grāmatā “Gājums” (*sk., piemēram: “Стрaсти вокруг пруда”, Вести сегодня, 14.07.2005.; “Sendīķim draud briesmas”, Rīgas Balss, 20.07.2005.; lietas materiālu 7. sēj. 43.–44. lpp.*).

14.4. V. Villerušas grāmatas “Gājums” 26., 27. un 33. lappusē publicēti kartes fragmenti. Autore raksta:

“Starp ceļu un Daugavu kopš seniem laikiem šajā apkārtnē bijis latviešu ciemats – Ķengarags. [...] Labajā ceļa pusē sens dīķis, laikam kādreiz bijis dziļš un melns, jo 1668. gada zviedru kartēs un ilgi pēc tam dēvēts par Elles dīķi (Elles Dijck). Dīvainā kārtā, laikā kad zudušas daudzas vietas, šī ir samanāma arī šodien. Pagājušajā gadsimtā dīķis nonācis Kuzņecova īpašumā, te bijušas fabrikas plašās dārzniecības. Rūpīgu roku sakopts, tas uz laiku izrāvēs no sava elles statusa, bijis skaistulis ar saliņu vidū, mirdzoši baltiem gulbjiem tumšajos ūdeņos. Taču tas laiks pagājis, un dīķis atkal nonācis Elles īpašumā – kļuvis par

netīru ūdens bedri, kur dzīvībai nav vietas” (*Villeruša V. Gājums. Rīga, Kabata, 1994, 32. lpp.*).

14.4.1. No Arhīva sniegtās informācijas izriet, ka grāmatā “Gājums” publicētā informācija ir neprecīza. Proti, nav pareizs publicēto karšu datējums “1683. gads” un apzīmējums “1668. gada zviedru kartēs” (*sk. lietas materiālu 7.sēj. 87. lpp.*).

Arhīvs norāda, ka zemi, kas mūsdienās atrodas “Ķengaraga rajonā”, pirmo reizi sākts uzmērīt Vidzemes muižu redukcijas ietvaros 1683. gadā. Arhīvs iesniedzis Satversmes tiesai triju 17.–18. gadsimtā izgatavoto karšu izkopējumus:

1) 1683. gadā izgatavotās Rīgas patrimoniālā apgabala kartes 1779. gadā izgatavotā fragmenta (*Latvijas Valsts vēstures arhīva 7404. fonds, 1. apraksts, 34. lieta*) izkopējumu (turpmāk – 1683. gada karte);

2) 1686. gadā izgatavotās Rīgas patrimoniālā apgabala kartes (*Latvijas Valsts vēstures arhīva 7404. fonds, 3. apraksts, 1. lieta*) un eksplikācijas izkopējumu (turpmāk – 1686. gada karte);

3) 1706. gadā izgatavotās tā sauktās Šutcena muižiņas (*Schutzen Höffchen*) un Ķengaraga kartes (*Latvijas Valsts vēstures arhīva 2909. fonds, 1. apraksts, 321.^{II} lieta*) izkopējumu (turpmāk – 1706. gada karte).

1706. gada kartē, kuras fragments publicēts V. Villerušas grāmatā, ir iezīmēts ūdensobjekts “Elles Dijk”; 1683. gada kartē un 1686. gada kartē ieraksta “Elles Dijk” nav. Arhīvs izsaka viedokli, ka 1686. gada kartē toreizējās Jumpravmuižas (kartē apzīmēta ar Nr. 161) teritorijā starp zemnieku sētu “Gulbe” (kartē apzīmēta ar Nr. 18) un “Krogs Jaunsem” (kartē apzīmēts ar Nr. 20) attēlots aplītis, kas, iespējams, atbilst iepriekš minētajam objektam “Elles Dijk” (*sk. lietas materiālu 7. sēj. 87. lpp.*).

No 1706. gada kartes fragmenta secināms, ka tā sastādīta vācu valodā, norādot kartes legendā attālumus senās zviedru mērvienībās (*Schwedische Ellen*)

un senās vācu mērvienībās (*Rheinländische Rhuten*). Kartē attēlotais objekts “Elles Dijk” nav savienots ar Daugavu un atrodas vairāk nekā simt metru attālumā no Daugavas krasta. “Elles Dijk” attēlots iepretim izteiktam Daugavas krasta izvirzījumam.

1706. gada kartē ir norādītas debespuses, taču teksts izvietots citādi, nekā mūsdienās pierasts, proti, no ziemeļiem uz dienvidiem. V. Villerušas grāmatā “Gājums” karte iespiesta tā, ka teksts lasāms horizontālā virzienā. Līdz ar to lapas augšā attēloti austrumi, bet lejā – rietumi.

Tā kā V. Villerušas grāmatas 32. lappusē publicētajā kartes fragmentā ir norāde uz “Kengeragge Landt”, kopsakarā ar grāmatas tekstu lasītājam var rasties maldīgs priekšstats, ka toreiz ar šo vārdu apzīmētā teritorija ir tā pati, ko ar vietvārdu “Kęngarags” apzīmēja arī vēlākajā laikā. Vēl jo vairāk tādēļ, ka Daugavas kontūras, nesalīdzinot tās ar citām attiecīgā laika kartēm, ir grūti atpazīstamas, it īpaši tad, ja tiek skatītas neparastā rakursā, proti, ja lasītājs nezina, ka ziemeļi kartē ir kreisajā pusē.

No 1683. gada kartes un 1886. gada kartes redzams, ka tolaik starp cietzemi un Putnu salu (1706. gada kartē apzīmēta kā “Putnende Salla”) vēl nebija izveidojusies Vīberta sala un vairākas citas salas, kas redzamas 20. gadsimta sākuma kartēs, bet tagad lielākoties pārtapušas vienlaidu cietzemē un tā arī tiek attēlotas kartēs. Savukārt, salīdzinot 1706. gada karti ar 1886. gada karti, kurā Daugavas kontūras attēlotas no Doles salas līdz Vecrīgai, kā arī ar 1683. gada karti, nav šaubu par salu izvietojumu, kā arī par to, kur atradies 1706. gada kartē attēlotais Daugavas krasta zemesragam līdzīgais izvirzījums, kuram iepretim izvietojies ūdensobjekts “Elles Dijk”.

14.4.2. Tāpat var konstatēt arī, kur tālaika kartēs atrodas teritorija, uz kuru attiecas apstrīdētais akts. Proti, 1686. gada kartē attēloti zemesgabali pie Daugavas Kęngaraga rajonā. Eksplikācijā atrodami zemnieku māju vārdi, no

kuriem iespējams identificēt attiecīgās teritorijas – “Mucenieki” (*Mutzneek*) un “Salijums”.

Arī 1683. gada kartē redzami zemesgabali “Mucenieki” (*Mutznek*) un “Sālījumi” (*Salliums*), proti, zemesgabali, kuros 20. gadsimtā izstrādātajos dokumentos konstatēts Ūdensobjekts. Satversmes tiesa piekrīt Arhīva secinājumam, ka teritorija, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, atradies no ūdensobjekta “Elles Dijk” zināmā attālumā virzienā uz Daugavas augšteci (*lietas materiālu 7. sēj. 77. lpp.*).

No karšu analīzes var secināt, ka Elles dīķis atradies ievērojamā attālumā no vietas, kur būtu jāatrodas Ūdensobjektam. Satversmes tiesa piekrīt Arhīva viedoklim par to, ka 1706. gada kartē redzamais objekts “Elles Dijk” nav atradies teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts. Tātad Ūdensobjekts nav identificējams ar Elles dīķi un uz Ūdensobjektu nav attiecināms V. Villerušas grāmatā rakstītais par Elles dīķi, kā arī citi izteikumi, kas Ūdensobjekta pastāvēšanu laikā pirms 1900. gada, tā izcelšanos vai kultūrvēsturisko vērtību saista ar Elles dīķa aprakstiem vēsturiskajos avotos un pētījumos.

14.5. Tomēr tas, ka Ūdensobjekts nav Elles dīķis, vēl nenozīmē, ka tas ir mākslīgs. Rīgas pilsētas plānos, kas datēti ar 1917., 1933., 1936. un 1937. gadu, nekāds ūdensobjekts Krāces ielai piegulošajos īpašumos nav iezīmēts (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 92.–95. lpp.*). Tāpat neviens ūdensobjekts attiecīgajā apvidū nav iezīmēts:

1) 1915. gada Rīgas apriņķa plānā (*[Лифляндская губерния] : Л. 4. Рижский уезд - Масштаб 1:42,000. Петроград: Военно-топографический отдел, 1915; LNB Nr. KtL1-0/202/3; lietas materiālu 7. sēj. 56. lpp.*);

2) Berlīnē iespiestajā 1918. gada Rīgas zemes īpašuma kadastra plānā (mērogs 1:12600) (*lietas materiālu 1. sēj. 104. lpp.*);

3) 1925. gadā izgatavotajā Latvijas topogrāfiskajā kartē ([Latvijas topogrāfiskā karte]: 99. Rīga: pēc Krievijas 1905.g. uzņēmuma. – Mērogs

1:50,000. [Rīga]: Galv. št. Ģeod.-Top. daļa, 1925.; LNB Nr. KtL1-0/147/39; *lietas materiālu 7. sēj. 60. lpp.*);

4) 1927. gadā izgatavotajā Latvijas topogrāfiskajā kartē (*[Latvijas topogrāfiskā karte]: 39-Rīga / pēc 1905.g. uzņēmuma pa daļai rekognosc. 1927.g. Mērogs 1:75,000. [Rīga]: galv. št. Ģeod.-Top. daļa, 1929.; LNB Nr. KtL1-0/147/39; lietas materiālu 7. sēj. 58. lpp.*);

5) “Pielikumā pie Galvas pilsētas Rīgas satiksmes pārvaldes izdotā Rīgas ielu saraksta, ko sastādījis un iespiedis P. Mantinieka kartogrāfijas institūts” (*lietas materiālu 1. sēj. 107. lpp.*).

14.6. Savukārt no LNB sniegtās informācijas redzams, ka 1912. gada kartē teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, bija attēlots Ūdensobjekts tādā konfigurācijā, kāda joprojām pastāv mūsdienās (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 55. un 57. lpp.*). Satversmes tiesas rīcībā ir kopumā trīs LNB iesniegtās kartes, kurās Ūdensobjekts ir attēlots jau 20. gadsimta sākumā:

1) 1912. gada Rīgas ostas plāns (*План Западной Двины в пределах Рижского порта / составлен под руководством начальника работ инженера Руммеля. [Рига], 1912.; LNB Nr. KtL1; lietas materiālu 7. sēj. 55. lpp.*);

2) Vācijā 1917. gadā izgatavotā 8. Armijas pārskata karte (*Übersichtskarte der 8. Armee: Riga / gezeichnet und gedruckt v.d.Vermessungs- Abtlg. 18. Masstab 1:100,00. – [Vācija, 1917]; LNB Nr. KtL1-0/203/7; lietas materiālu 7. sēj. 57. lpp.*).

3) Latvijas topogrāfiskā karte (*[Latvijas topogrāfiskā karte]: 107. Getlingsmoor. – Mērogs 1:25,000. [Rīga, 191-]; LNB Nr. KtL 1-0/195; lietas materiālu 7. sēj. 59. lpp.*).

Arhīvs Satversmes tiesai iesniedzis Rīgas patrimoniālapgabala Mazjumpravas muižas zemesgabala “Mucenieki Nr. 45” un no Mazjumpravas

muižas zemesgabala “Sālījuma Jēkabi Nr. 46” atdalītā nekustamā īpašuma Rīgas pilsētā, 78. grupā, Nr. 13 plānu kopijas, kurās iezīmēts mārks, saukts arī par zivju dīķi, kas atradies abu minēto gruntsgabalu teritorijā. Arhīvs norāda, ka Ūdensobjekta izcelsme dokumentos neesot aprakstīta, taču plānā redzams, ka tas pastāvējis jau 1927. gadā. Arhīvam nav izdevies noskaidrot, vai Ūdensobjekts pastāvējis jau pirms 1900. gada (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 142.–144. lpp.*).

Arī Rīgas-Valmieras zemesgrāmatā 1923. gada dokumentos atrodams 1915. gadā sastādītais “Israksts izs nomas lihguma atteeziba us nekustamu ihpaschumu, atdalitu no Mas-Jumprawas muischas ar semes grahmatu No. 46” (*lietas materiālu 7. sēj. 81.–84. lpp.*). No šā dokumenta, kura nosaukums rakstīts latviešu, bet teksts – krievu valodā, izriet, ka nomniekam ir tiesības īpašumā esošajā “bedrē” (ямь) zvejot zivis, ja ir brīvs ūdens, un tajā pašā bedrē ganīt paša lopus, kā arī ņemt mālus savām vajadzībām (*lietas materiālu 7. sēj. 141. lpp.*).

Līdz ar to apstrīdētā detālplānojuma paskaidrojuma rakstā un Domes atbildes rakstā paustais viedoklis par objekta izcelšanās laiku nav pamatots. Tomēr tas pats par sevi nenozīmē, ka Ūdensobjekts ir izcēlies dabiski. Kartogrāfiskais materiāls ir pretrunīgs un nesniedz pierādījumus tam, ka Ūdensobjekts pastāvējis pirms 20. gadsimta.

14.7. Vērā ņemams ir Domes arguments, ka citētais pagājušā gadsimta nomas līgums ilustrē, kā Ūdensobjekts veidojies, – proti, iegūstot mālus un grunti. Objekta mākslīgo izcelsmi netieši apliecina arī tam piešķirtais apzīmējums. Vēsturiski attiecībā uz Ūdensobjektu dokumentos, tostarp zemesgrāmatās, tiek lietoti apzīmējumi “bedre”, “mārks”, “dīķis” (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 128., 129. un 143. lpp.; 7. sēj. 141. lpp.*), kas parasti apzīmē mākslīgus ūdensobjektus. Latviešu valodā ar vārdu “dīķis” saprotama “neliela ūdenskrātuve (parasti mākslīga)” (*Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 1998, 215. lpp.*), bet ar vārdu “mārks” – “neliels dīķis šķiedraugu stiebru mērcēšanai” (*Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 1998, 464. lpp.*), savukārt “bedre” ir

“padziļinājums (zemes virsmas nelielā platībā)” (*Latviešu valodas vārdnīca. Avots, 1998, 124. lpp.*). Vārdu “bedre” mēdz attiecināt arī uz dabiskiem veidojumiem, tostarp objektiem, kas veidojušies karsta vai sufozijas procesos (piemēram, Elles bedres Straupes pagasta “Vējiņos”).

14.8. Latvijas Zinātnes padomes vides inženierzinātnes eksperts, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Lauku inženieru fakultātes Vides un ūdenssaimniecības katedras vadītājs profesors Dr. sc. ing. Viesturs Jansons Ekspertīzes slēdzienā par ūdens objekta izcelsmi Rīgā, Maskavas ielā 264 atzīst, ka “ūdens objekts nav uzskatāms par dabiskas izcelsmes ūdenstilpi” (*lietas materiālu 1. sēj. 145. lpp.*). Savus secinājumus eksperts citastarp pamato ar Ūdensobjekta atrašanos Daugavas labajā krastā posmā, kuram nav raksturīga dabisku atteku, vecupju un citu ūdenstilpju veidošanās, kā arī ar Ūdensobjekta krasta nogāžu slīpumu (aptuveni 1:2), kas ir raksturīgs mākslīgām, raktām gultnēm.

Atzinumā norādīts, ka Daugavai no ietekas jūrā līdz Ķengaragam raksturīga seklūdens gultne ar neskaitāmiem sēkļiem, attekām un vecupēm, taču “labajā krastā, sākoties Ķengaragam, gultnes raksturs ir savādāks. Dabiskas izcelsmes ūdens objektu gultnes tuvumā vairs nav. Daļēji to var izskaidrot ar piekrastes ģeoloģisko uzbūvi. Upes lejasdaļas smilšainos, no izskalošanās viedokļa nenoturīgos līdzenumus nomaina noturīgās ģeoloģiskās struktūras. To uzskatāmi pierāda minētā ūdens objekta ģeoloģiskās izpētes rezultāti. Objekta robežās izpildīti 11 ģeoloģiskās izpētes urbumi. Visos urbumos augšējais grunts slānis veidojas no mākslīgi uzbērtas grunts ar slāņa biezumu 1,2–3,2 m. 5. attēlā parādīts objektam tipisks ģeoloģiskais griezumš, kurš attēlo vietas ģeoloģisko uzbūvi pa Daugavas krasta uzbēruma malu [...] Zem uzbērtās grunts slāņa atsevišķās vietās konstatēti 20–30 cm biezi vidēji rupjas smilts vai smilšmāla slāņi, zem kuriem atrodas blīvs devona māla slānis. Šādos ģeoloģiskajos apstākļos Daugavas plūdu ietekmē vecupju, atteku un citu dabisku ūdens objektu izveidošanās maz ticama” (*lietas materiālu 1. sēj. 142. lpp.*).

Šo viedokli atspēkojošu argumentu Satversmes tiesas rīcībā nav.

Līdz ar to pastāv nopietnas šaubas par to, vai Ūdensobjekts varētu būt dabīga ūdenstilpe. Satversmes tiesas procesā, ievērojot Satversmes tiesas likuma 30. panta trešajā daļā ietverto principu, šaubas galvenokārt tiek tulkotas par labu apstrīdētā akta atbilstībai augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

14.9. Tā kā nav iespējams noskaidrot Ūdensobjekta faktisko izcelsmi, Satversmes tiesas uzdevums ir noskaidrot, vai Domei bija jāpieliek papildu pūles detālplānojuma izstrādes procesā, lai noskaidrotu Ūdensobjekta izcelsmi.

14.10. Laikā pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas sabiedrībā bija vērojama izteikta tendence uzticēties nevis padomju laika dokumentiem, bet drīzāk dokumentiem, tostarp kartēm, kas izgatavoti Latvijā pirms Otrā pasaules kara. Rīgas plāns, ko 1937. gadā izdevusi Rīgas pilsētas nekustamo īpašumu valde (*lietas materiālu 8. sēj. 3. lpp.*), izgatavots mērogā 1:1000. Ūdensobjektam līdzīga lieluma ūdensobjekti šajā kartē ir iezīmēti, piemēram, dīķis Viesturdārzā, ūdensobjekti pilsētas ganībās, Lucavsalā, Vīberta salā, Zaļajā sēklī, Kazas sēklī. Līdz ar to pamatots ir viedoklis par to, ka Ūdensobjektam, ja tas būtu eksistējis tikpat lielā apmērā un dziļumā kā šobrīd, vajadzētu būt atainotam šajā kartē.

Domes paļaušanās uz Rīgas kartogrāfiskajiem dokumentiem, turklāt apstākļos, kad Ūdensobjekts nav bijis iezīmēts daudzās Domes rīcībā esošajās Rīgas kartēs, ir saprotama. Satversmes tiesas rīcībā nav informācijas par to, ka jebkāda persona jau pirms apstrīdētā akta apspriešanas, piemēram, RTIAN sagatavošanas sākumposmā, būtu norādījusi uz Ūdensobjekta izcelsmi.

Vienlaikus pastāvēja ticami izskaidrojumi par Ūdensobjekta izcelšanos Ķengaraga dzīvojamā masīva būvēšanas laikā, kas vismaz daļēji atbilst patiesībai, ņemot vērā urbumos iegūtos rezultātus, proti, ka grunts slānis 1,2 līdz 3,2 metru biezumā Ūdensobjekta krastos ir uzbērts.

Tātad Domei nevar pārņemt bezdarbību tajā ziņā, ka, uzsākot apstrīdētā akta izstrādāšanu, tā nav centusies noskaidrot ar Ūdensobjekta izcelšanos saistītus jautājumus.

14.11. Viedokļi par to, ka Ūdensobjekts nav mākslīgs, tika izteikti detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas laikā un Domes sēdē. Taču tie tika pamatoti ar V. Villerušas grāmatā atrodamo informāciju, tādējādi sasaistot Ūdensobjektu ar citu informāciju, kas attiecināma uz Elles dīķi vai kādu citu ūdensobjektu Kuzņecova porcelāna fabrikas apkārtnē. Tā Domes sēdē deputāts Žuravļovs norāda: “17. gadsimtā tur ieguva ļoti reto zilo mālu, un arī Kuzņecova porcelāna rūpnīca tur strādāja” (*lietas materiālu 6. sēj. 100. lpp.*).

No Satversmes tiesai iesniegtās 1937. gada Rīgas kartes redzams, ka Kuzņecova porcelāna un fajansa fabrika atradās ievērojamā attālumā no teritorijas, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, turklāt šī fabrika darbu uzsāka tikai 1841. gadā (*sk.: <http://www.vesture.lv/riga/>*).

Lai arī Satversmes tiesas rīcībā nav tiešas norādes uz to, ka Domes institūciju pārstāvji tieši sakarā ar apstrīdēto aktu būtu pārbaudījuši izteikumus par Ūdensobjekta saistību ar objektu “Elles Dīķ”, Satversmes tiesa ņem vērā, ka jau pašā V. Villerušas grāmatā ir norāde uz to, ka Elles dīķis nav atradies teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, vai šīs teritorijas tuvumā. Proti, V. Villeruša raksta: “Pagājušajā gadsimtā dīķis nonācis Kuzņecova īpašumā, te bijušas fabrikas plašās dārzniecības.” Tādējādi var secināt: ja kāda persona arī centās noskaidrot, vai V. Villerušas apgalvojumi attiecas uz Ūdensobjektu, tā vispirms centās precizēt, kur atradusies Kuzņecova fabrika un tās dārzniecības. Konstatējot, ka teiktais attiecas uz atšķirīgu teritoriju un senais Elles dīķis atradies pavisam citā vietā, Domes amatpersonas turpmāk varēja arī neņemt vērā izteikumus par Ūdensobjekta iespējamo dabisko izcelsmi.

Līdz ar to Satversmes tiesa nesaskata Domes rīcībā ļaunprātīgu nevēlēšanos noskaidrot, vai Ūdensobjekts pastāvējis gadsimta sākumā un agrāk.

14.12. Vienlaikus Satversmes tiesa vērs Domes uzmanību uz to, ka Dome nav izskaidrojusi ieinteresētajai sabiedrībai vēsturiski ģeogrāfiskos apstākļus un nav pielikusi pietiekamas pūles, lai panāktu ar to izlīgumu, informējot, kur patiesībā varētu būt atradies senais objekts “Elles dīķis” un Kuzņecova fabrikas dārzniecības.

Satversmes tiesa uzskata, ka šāda skaidrojuma iztrūkums pats par sevi nevar likt apšaubīt apstrīdētā akta pieņemšanas likumību, lai gan Domei šajā aspektā ir jāuzņemas atbildība savu vēlētāju priekšā.

Turklāt pat tādā gadījumā, ja būtu izprasīta un detālplānojumam pievienota visa vēsturiskā informācija, kas šobrīd ir Satversmes tiesas lietā, Dome tik un tā nevarētu pārliecinoši pierādīt Ūdensobjekta mākslīgo izcelsmi.

14.13. Likums tieši neparedz, kas un kādā kārtībā atzīst ūdensobjektus par dabīgiem vai mākslīgiem objektiem Aizsargjoslu likuma izpratnē.

Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. panta 7. punkts noteic, ka šā likuma izpratnē mākslīgs ūdensobjekts ir “virszemes ūdensobjekts, kas radīts cilvēka darbības rezultātā un atbilst šā likuma nosacījumiem”. Savukārt šā likuma 10. pants paredz, ka virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu un tam atbilstošu virszemes ūdensobjektu klasifikāciju, kā arī antropogēno slodžu noteikšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 858 “Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību” paredz: lai sagatavotu upju baseinu apsaimniekošanas plānus un pasākumu programmas, kā arī noteiktu apsaimniekošanas plānā iekļaujamās vides kvalitātes mērķus, virszemes ūdensobjektus, tostarp stipri pārveidotus vai mākslīgus ūdensobjektus, pamatojoties uz esošajiem monitoringa datiem, klasificē Valsts ģeoloģijas dienesta teritoriālās struktūrvienības – upju baseinu pārvaldes.

No lietas materiāliem izriet, ka valsts institūcijas piekrīt tam, ka Ūdensobjekts nav dabīgs.

Tā Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra Satversmes tiesai iesniegtajā Zemes gabala Maskavas ielā 264 applūšanas riska kartē lieto terminus “mākslīgā ūdens tilpne” un “mākslīgais savienojošais kanāls” (*sk. lietas materiālu 8. sēj. 4. lpp.*). Apstrīdētā akta sagatavošanas gaitā saņemtajos atzinumos neviena institūcija, tostarp par zivsaimniecību un vidi atbildīgās institūcijas, nav iebildusi pret aizsargjoslu nenoteikšanu Ūdensobjektam. Piemēram, Zemkopības ministrijas valsts aģentūra “Latvijas zivju resursu aģentūra” detālpilnvarojuma sagatavošanas gaitā veikusi zivsaimniecisko ekspertīzi. Atzinumā norādīts, ka teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, “atrodas mākslīgi veidota ūdenstilpe 0,74 ha platībā” (*lietas materiālu 3. sēj. 102. lpp.*).

Zemes robežu, situācijas un apgrūtinājumu plānā (*Zemes vienības kadastra apzīmējums: 01000780413, adrese: Rīga, Maskavas iela 264; lietas materiālu 1. sēj. 71. lpp.*) objekts apzīmēts kā dīķis. Zemesgrāmatu dokumentos, proti, dokumentos ar publisku ticamību, norādīts, ka objekts ir “dīķis” (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 128. un 129. lpp.*). Ūdensobjekta īpašniekam bija tiesības paļauties uz šāda statusa esamību. Trīsdesmito gadu zemesgrāmatu dokumentos Ūdensobjekts atzīmēts kā mārks (*lietas materiālu 6. sēj. 143. lpp.*).

Tātad valsts institūcijas ir akceptējušas attieksmi pret Ūdensobjektu kā pret mākslīgu objektu. Līdz ar to Dome un valsts institūcijas ir kopīgi vienojušās par Ūdensobjekta kā mākslīga objekta tiesisko statusu. Dome viena pati bez pietiekamiem pierādījumiem par to, ka Ūdensobjekts nav mākslīgs, nemaz nevarēja to atzīt par dabīgu un noteikt tā īpašniekam īpašuma tiesību aprobežojumus.

Tā kā Satversmes tiesas rīcībā nav argumentu, kas liecinātu, ka visas minētās institūcijas ir kļūdījušās, tā piekrīt vispārpieņemtajam viedoklim par to, ka Ūdensobjekts ir mākslīgs.

14.14. Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punkts paredz, ka minimālie virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu platumi tiek noteikti maksimāliam ūdensobjektam (izņemot gadījumus, kad tas atrodas fiziskās personas īpašuma robežās vai kalpo ūdens novadīšanai no piegulošās teritorijas) — teritorijas plānojumā, bet ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā.

Attiecībā uz ūdensobjektu, kas nekalpo ūdens novadīšanai no piegulošās teritorijas, minētajā normā paredzētais izņēmums pēc būtības ietver divus kritērijus: “fiziska persona” un “īpašuma robežās”.

Pieaicinātā persona uzskata, ka Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punkts esot attiecināms arī uz juridiskajām personām, jo citāda normas interpretācija būtu pretrunā ar tiesībām uz īpašumu, kas nostiprinātas Satversmes 105. pantā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā protokola 1. pantā, kā arī Civillikuma 928. pantā.

Piemēram, Lietuvas Republikas Konstitucionālā tiesa, lemjot par ierobežojumiem, kas bija noteikti fiziskajām un juridiskajām personām attiecībā uz lauksaimnieciskajā ražošanā izmantojamo zemes īpašumu maksimālo lielumu, ir secinājusi, ka starp juridiskajām un fiziskajām personām nav tādu atšķirību, kas attaisnotu zemes īpašuma maksimālā lieluma ierobežošanu fiziskajām personām līdz 300 hektāriem tajā pašā laikā, kad juridiskajām personām šis limits ir daudz lielāks, proti, 2000 hektāru. Šāds tiesiskais regulējums diskriminē fiziskās personas salīdzinājumā ar juridiskajām personām, mazina fizisko personu iespējas konkurēt lauksaimniecības produktu tirgū, un nesamērīgi ierobežo to uzņēmējdarbības brīvību (*sk. Lietuvas Republikas Konstitucionālās tiesas 2006. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 14/3 9. punktu; <http://www.lrkt.lt/dokumentai/2006/r060330.htm>*).

Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punkta atbilstība Satversmes 91. pantam Satversmes tiesā nav apstrīdēta, tāpēc Satversmes tiesa šīs lietas ietvaros atturas vērtēt minētās normas atbilstību Satversmei. Taču Satversmes tiesa uzskata, ka pašvaldībai, izstrādājot apstrīdēto aktu, bija tiesības interpretēt minēto normu kopsakarā ar Satversmes 91. pantā nostiprināto vienlīdzības principu.

Aizsargjoslu likuma 7. panta otrās daļas 3. punktā noteiktais izņēmums nav attiecināts uz vienu zemesgabalu, bet vienas personas īpašumu. Tā kā abi konkrētie zemesgabali apstrīdētā akta pieņemšanas laikā bija vienas personas – “Q Nami” īpašumā, Dome bija tiesīga piemērot šajā punktā paredzēto izņēmumu.

Ņemot vērā minētos apsvērumus, Satversmes tiesa uzskata, ka Dome, nenosakot aizsargjoslu Ūdensobjektam, rīkojusies tiesiski.

Vienlaikus Satversmes tiesa vērš likumdevēja uzmanību uz to, ka regulējums, kas aizsargjoslas esamību vai neesamību padara atkarīgu no īpašuma veida un īpašnieku skaita, var radīt problēmas šīs normas praktiskā piemērošanā.

15. Pieteikuma papildinājumā norādīts uz RTIAN 3.8.9.punktu, kas paredz, ka aizsargjosla virszemes ūdensobjektiem Rīgā ir ne mazāk kā 10 metrus plata josla katrā krastā, bet izteiktas periodiski applūstošas palienes gadījumā – visas palienes platumā. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka minētie noteikumi neparedz izņēmumus attiecībā uz mākslīgiem ūdensobjektiem.

Minētā norma ir interpretējama kopsakarā ar RTIAN 3.8.1. punktu, kas noteic: “Teritoriju izmantošanā jāievēro visu veidu aizsargjoslas atbilstoši Rīgas teritorijas plānojuma 2006.–2018.gadam grafiskās daļas kartei „Galvenās aizsargjoslas un citi zemesgabalu izmantošanas aprobežojumi” un Latvijas Republikas likumdošanai.” Līdz ar to nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka RTIAN 3.8.9. punktā noteikts no Aizsargjoslu likuma atšķirīgs regulējums attiecībā uz mākslīga ūdensobjekta aizsargjoslu.

16. Lēmuma Nr. 3380 2. punktā tika noteikts, ka apstrīdētais detālplānojums izstrādājams kā Rīgas attīstības plāna 1995. – 2005. gadam grozījumi. *Prima facie* šāds lēmuma punkts šķiet esam pretrunā ar Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piekto daļu redakcijā, kāda tobrīd bija spēkā, tāpēc Satversmes tiesa izvērtēs, vai šis punkts varētu ietekmēt apstrīdētā akta spēkā esamību.

16.1. MK noteikumu Nr. 34 4. punkts paredzēja:

“Detālplānojums ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas daļas plānojums, un to izstrādā:

4.1. saskaņā ar vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu, detalizējot tajā noteiktās teritorijas daļas plānoto (atļauto) izmantošanu un izmantošanas aprobežojumus;

4.2. kā vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma grozījumus, nosakot šai teritorijas daļai citu plānoto (atļauto) izmantošanu, citas vai detalizētas prasības plānotai (atļautai) izmantošanai un izmantošanas aprobežojumiem.”

Lēmumā Nr. 3380 ietvertā norma par to, ka apstrīdētais detālplānojums izstrādājams kā Rīgas attīstības plāna 1995.–2005. gadam grozījumi, *expressis verbis* atbilda MK noteikumu Nr. 34 4.2. punktam.

16.2. Kaut arī MK noteikumi Nr. 883 ļāva iesāktos detālplānojumus izstrādāt saskaņā ar iepriekšējo regulējumu, šis fakts nevarēja būt par pamatu tam, lai neņemtu vērā grozījumus Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektajā daļā.

Teritorijas plānošanas likuma 7. panta pirmās daļas 3. punkts paredz, ka Ministru kabinets “nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, šā plānojuma sagatavošanas, sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību”. Proti, Ministru kabineta kompetencē ietilpst valsts prasību noteikšana teritorijas plānošanas procedūrai, ciktāl tā nav noteikta ar likumu “Par pašvaldībām” un Teritorijas plānošanas likumu.

Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektā daļa citastarp izvirza prasību, ka detālplānojumu apstiprina pēc teritorijas plānojuma pieņemšanas un apstiprinātajam detālplānojumam ir jāatbilst teritorijas plānojumam.

MK noteikumos Nr. 34 Dome nevarēja interpretēt tā, it kā tie ļautu apstiprināt teritorijas plānojumam neatbilstošu detālplānojumu.

Taču likums neliedza Ministru kabinetam reglamentēt teritorijas plānojuma izstrādāšanas procesu pirms teritorijas plānojuma apstiprināšanas. Proti, šajā procesa stadijā varēja pieļaut tāda detālplānojuma izstrādāšanu, kas pēc satura atšķirtos no spēkā esošā teritorijas plānojuma, ja šī izstrāde notiktu vienlaikus ar jauna teritorijas plānojuma vai spēkā esošā teritorijas plānojuma grozījumu izstrādi. Tikai šo aktu pieņemšanas secībai bija jāatbilst Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektajai daļai.

Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektā daļa paredz, ka detālplānojumu “apstiprina pēc vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma stāšanās spēkā”, nevis izstrādā vai sāk izstrādāt tikai pēc tam, kad stājies spēkā teritorijas plānojums. Līdz ar to **likums neliedza Domei vienlaikus izstrādāt gan jaunu teritorijas plānojumu, gan detālplānojumu**, ciktāl attiecībā uz katru no tiem tika ievērotas likuma prasības.

16.3. 2002. gada 4. jūnijā Dome bija pieņēmusi lēmumu Nr.1385 “Par Rīgas attīstības plāna 2006. – 2018. gadam izstrādes uzsākšanu”. Tātad Lēmuma Nr. 3380 pieņemšanas laikā jau bija uzsākta jauna Rīgas teritorijas plānojuma izstrādāšana. Jaunā teritorijas plānojuma izstrādes kontekstā Lēmuma Nr. 3380 2. punktu varētu traktēt gan kā Domes vēlmi vienlaikus sagatavot priekšlikumus jaunajam teritorijas plānojumam un detālplānojumu, gan par izšķiršanos par vienu no abiem MK noteikumos Nr.34 paredzētajiem projekta sagatavošanas veidiem.

Pēc jaunā teritorijas plānojuma – RTIAN spēkā stāšanās 2006. gada 7. martā Dome pieņēma lēmumu Nr. 929 (prot. Nr. 36, 18.§) “Par grozījumiem Rīgas domes 14.09.2004. lēmumā Nr. 3380 “Par teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra

Nr. 01000781004) detālplānojuma izstrādes uzsākšanu””, ar kuru minēto punktu no Lēmuma Nr. 3380 izslēdza.

Minētais punkts nav īstenots tādā veidā, ka tas grozītu teritorijas plānojumu, proti, apstrīdētais akts nav pieņemts kā grozījumi Rīgas attīstības plānā 1995.–2005. gadam. Apstrīdētais akts pieņemts atbilstoši likumā noteiktajai secībai, tas ir, pēc RTIAN spēkā stāšanās. Tas, ka Dome Lēmumā Nr. 3380 ietvērusi apstrīdami formulētu punktu, pats par sevi nepadara apstrīdēto aktu par spēkā neesošu. Pat ja šis punkts tiktu atzīts par likumam neatbilstošu, tas neradītu pamatu citu šā lēmuma punktu spēkā esamības apšaubīšanai un pats par sevi neietekmētu apstrīdētā akta atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

17. Turpinājumā Satversmes tiesa izvērtēs apstrīdētā akta atbilstību ilgtspējības principam.

17.1. Satversmes 115. pants paredz, ka “valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu”. Vidi likumdevējs definē kā dabas, antropogēno un sociālo faktoru kopumu (Vides aizsardzības likuma 1. pants). No minētajām normām izriet, ka likumdevējs uz vidi raugās no “antropocentriska” viedokļa, proti, kā uz cilvēka vidi, tādu vidi, kas nepieciešama cilvēka izdzīvošanai un vajadzību apmierināšanai. Vienlaikus Satversmes 115. pantā lietotais jēdziens “ikviens” aptver ne vien tagadējās paaudzes, bet arī nākamo paaudžu intereses dzīvot labvēlīgā vidē. Līdz ar to no Satversmes 115. panta izriet prasība visos ar vidi saistītajos jautājumos ņemt vērā ne vien tagadējās paaudzes, bet arī nākamo paaudžu tiesības dzīvot labvēlīgā vidē.

Publiskās varas institūciju pienākums izveidot un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu nozīmē pienākumu ņemt vērā vides aizsardzības intereses tad, kad notiek politikas plānošanas dokumentu vai tiesību aktu izstrādāšana un pieņemšana, kā arī tad, kad pieņemtie tiesību akti tiek piemēroti un politikas

mērķi tiek īstenoti (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2007-12-03 13. punktu*).

Tomēr Satversmē ietvertās pamattiesības nav absolūtas, un noteiktos gadījumos tās var ierobežot (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. oktobra sprieduma lietā 2002-04-03 secinājumu daļas 2. punktu*). Arī Satversmes 115. pantā ietvertās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē nav absolūtas, un tās var ierobežot, samērojot personas tiesības ar sabiedrības interesēm uz līdzsvarotu saimniecisko attīstību un ekonomisko labklājību. Gan atsevišķu privātpersonu, gan visas sabiedrības ekonomiskās intereses bieži vien prasa pārveidot apkārtējo vidi, tostarp kultūrvidi un dabu. Satversmes 115. pants *a priori* neparedz pastāvošās vides saglabāšanu un neliedz īstenot ar ekonomiskajām interesēm saistītus projektus. Satversmes 115. pants, tieši pretēji, prasa līdzsvarotu un atbildīgu apkārtējās vides uzlabošanu, kas ietver arī cilvēku dzīvei piemērotu apstākļu un sabiedrības labklājības nodrošināšanu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. janvāra sprieduma lietā Nr. 2007-11-03 13. punktu*).

17.2. Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punkts noteic, ka teritorijas plānošanas procesā ir jāievēro ilgtspējības princips, kas nodrošina tagadējām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, dabas un kultūras mantojuma attīstību un saglabāšanu. Pamatots ir Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka, lemjot par detālplānojumu, nav pieļaujams vadīties tikai no ekonomiskās attīstības apsvērumiem. Tomēr tas nenozīmē, ka sociālie un ekonomiskie apsvērumi būtu vispār atmetami vai ka šiem apsvērumiem ikvienā gadījumā būtu jāatkāpjas vides apsvērumu priekšā.

Ilgtspējīga attīstība ir integrēta un līdzsvarota sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas, kā arī

nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu (Vides aizsardzības likuma 1. pants).

Ilgspējības jēdziena izplatība pasaulē visupirms saistīta ar Riodežaneiro deklarāciju “Par vidi un attīstību” un tajā noteiktajiem principiem, tostarp pirmo principu, kas paredz, ka centieniem pēc ilgtspējīgas attīstības jābūt orientētiem uz cilvēku. Cilvēkiem ir tiesības uz veselīgu un produktīvu dzīvi saskaņā ar dabu. Savukārt trešais princips noteic, ka tiesības uz attīstību ir jāīsteno tā, ka tagadējo paaudžu attīstības un vides vajadzības taisnīgā veidā tiek saskaņotas ar nākamo paaudžu vajadzībām.

Laika gaitā ilgtspējības jēdziena saturs ir attīstījies, un tagad šis jēdziens tiek plaši lietots daudzās nozarēs, arī teritorijas plānošanā. Katrā nozarē vai jomā, kur šo jēdzienu lieto, tam ir attīstījusies sava specifiska nozīme. Ilgtspējība kā teritorijas plānošanas kritērijs ir nostiprināta vairumā Eiropas valstu un šajā jomā ir kļuvusi par Eiropas Savienības dalībvalstu kopīgu un nozīmīgu principu.

Eiropas Savienības dalībvalstu par pilsētu attīstību atbildīgo ministru pieņemtajā dokumentā “Leipcigas harta par ilgtspējīgu Eiropas pilsētu” (turpmāk – Leipcigas harta) uzsvērts atbalsts Eiropas Savienības ilgtspējības stratēģijai. Vienlaikus Leipcigas hartā norādīts, ka “visas ilgtspējīgās attīstības dimensijas jāievēro vienlaikus un vienlīdz lielā mērā. Tas attiecas uz ekonomisko uzplaukumu, sociālo līdzsvaru un veselīgu vidi. Turklāt jāņem vērā arī dalībvalstu institucionālā kapacitāte” (*Leipzig Charta zur nachhaltigem europäischen Stadt. Angenommen anlässlich des Informellen Ministertreffens zur Stadtentwicklung und zum territorialen Zusammenhalt in Leipzig am 24.–25. Mai 2007, <http://www.bmvbs.de/Raumentwicklung-,1501.982764/Leipzig-Charta-zur-nachhaltige.htm>*).

Līdz ar to ilgtspējības princips neprasa, lai teritorijas plānošanā vides intereses tiktu paceltas pāri ekonomiskajām un sociālajām interesēm, taču prasa, lai visas šīs intereses tiktu ņemtas vērā kā vienlīdz svarīgas.

17.3. I. Strautmanis pamatoti norāda, ka konkrēta detālplānojuma atbilstību ilgtspējības principam visupirms jāaplūko visas pilsētas vai Rīgas rajona kontekstā. Apbūves koncentrācija pati par sevi nevar nonākt pretrunā ar ilgtspējīgas attīstības principu, jo ir viens no paņēmieniem, kas nodrošina ilgtspējības principu: apbūve netiek veidota jaunās dabas teritorijās, būtiski samazinās jaunu teritoriju apgūšanai, jaunai ceļu un inženierkomunikāciju izbūvei nepieciešamie finanšu līdzekļu ieguldījumi, kā arī cilvēku pārvietošanās un ar to saistītais gaisa piesārņojums.

Arī Leipcigas hartas sadaļā “Infrastrukturā tīkla modernizācija un enerģijas efektivitātes kāpināšanas efektivitāte” uzsvērts: ”Svarīgs resursu efektīvas un ilgtspējīgas izmantošanas priekšnoteikums ir kompakta apdzīvoto vietu struktūra. To var panākt ar tādu pilsētas un reģionālo plānošanu, kas kavē apbūves pāreju uz pilsētām piegulošo zemi (*Leipzig Charta zur nachhaltigem europäischen Stadt. Angenommen anlässlich des Informellen Ministertreffens zur Stadtentwicklung und zum territorialen Zusammenhalt in Leipzig am 24.–25. Mai 2007*; <http://www.bmvbs.de/Raumentwicklung-,1501.982764/Leipzig-Charta-zur-nachhaltige.htm>).

Kompaktas apbūves prasības atsevišķās Eiropas valstīs nostiprinātas pat ar likumu. Tā Vācijas Federatīvās Republikas Būvniecības kodeksa 1. panta sestās daļas 4. pants paredz, ka, izstrādājot teritorijas plānošanas aktus, īpaši jāņem vērā esošo apdzīvoto vietu uzturēšana, atjaunošana, tālākattīstīšana, pielāgošana un pārbūve, kā arī centralizētu tirdzniecības un pakalpojumu zonu attīstīšana. Tiesību doktrīnā norādīts, ka šī vadlīnija prasa, lai tiktu tālāk attīstītas jau esošās apdzīvotās vietas un līdz ar to teritorijas ārpus pilsētām tiktu pasargātas no pilsētu ekspansijas (*sk.: Steiner U. Besonderes Verwaltungsrecht, 7., neu bearbeitete Auflage, C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 2003, S. 554*).

Līdz ar to ilgtspējības princips pats par sevi neliedz pilsētai izvēlēties tādu attīstības modeli, kas paredz palielināt apbūves intensitāti jau apbūvētajos

rajonos tiktāl, ciktāl saglabājas saprātīgs līdzsvars starp vides, ekonomiskajām un sociālajām interesēm.

17.4. Jautājumu par to, kādu modeli pilsēta izraudzīsies savai attīstībai kopumā, tā izlemj, pieņemot pilsētas teritorijas plānojumu. Rīga savos RTIAN nosaka pamatprincipus attiecībā uz to, kuru pilsētas reģionu attīstība ir sekmējama; kādā veidā un cik plašā apmērā pilsēta nodrošinās iedzīvotājiem iespēju īstenot savas tiesības uz mitekli, proti, vai šai nolūkā tiks pārbūvētas esošās ēkas, apbūvētas brīvās platības jau esošās apbūves ietvaros vai arī pilsēta paplašinās savu apbūves platību, iznīcinot dabas teritorijas pilsētas nomalēs; kuri ūdensobjekti saglabājami neskarti un kur savukārt iespējams nodrošināt arhitektu jaunrades attīstības iespējas. Tieši Rīgas teritorijas plānojuma 2006.–2018. gadam pieņemšanas procesā Rīga ir apzinājusi savas attīstības iespējas, virzienus un modeli.

Rīgas attīstības programmā 2006.–2012. gadam uzsvērts, ka Rīga, no kuras ievērojamu daļu aizņem ūdens teritorijas, jāvērtē kā ūdens teritorijām bagāta pilsēta, taču Rīgā atšķirībā no citām ar ūdens resursiem bagātām pilsētām – Stokholmas, Helsinkiem un Amsterdamas – ūdens teritorijas netiek pietiekami intensīvi izmantotas. Savukārt Rīgas teritorijas plānošanas pamatnostādnes citastarp paredz, ka “Rīgai ir jāizvairās no pilsētas izplešanās, tā vietā izmantojot pilsētas administratīvi teritoriālos resursus un uz telpas ekonomiju vērsta celtniecības metodes”, “jānodrošina ūdensmalu attīstība un pieejamība, tajās veidojot augstvērtīgu darījumu un dzīves vidi, kā arī publisko ārtelpu” un “jāsekmē ūdens objektu izmantošana daudzveidīgas publiskās rekreācijas nolūkos” (sk. www.riga.lv).

Atbilstoši šīm nostādnēm teritorija, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, RTIAN grafiskajā pielikumā “Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” iezīmēta kā “dzīvojamās apbūves teritorija”. RTIAN Satversmes tiesā nav apstrīdēti.

17.5. Pieteicēja argumenti par neatbilstību ilgtspējības principam pēc būtības ir vērsti nevis uz apstrīdēto aktu, bet uz RTIAN. Arī no Domes 2006. gada 19. decembra sēdes protokola redzams, ka trīs Domes deputāti ir norādījuši uz vairāk nekā 900 apkārtējās teritorijas iedzīvotāju pausto neapmierinātību ar to, ka teritoriju ap Ūdensobjektu paredzēts apbūvēt (*lietas materiālu 1. sēj. 61. lpp.*). Deputāte A. Žuravļova “ir izbrīnīta, kāpēc bez jebkāda pamatojuma mikrorajona parkam tika mainīts izmantojums no dabas pamatnes teritorijas iepriekšējā Rīgas attīstības plānā uz jauktās apbūves teritoriju jaunajā plānojumā” (*lietas materiālu 1. sēj. 61. lpp.*). Arī no sabiedriskās apspriešanas materiāliem redzams, ka personas, kas izsakās pret apstrīdētā akta pieņemšanu, galvenokārt protestē vispār pret apbūvi šajā vietā, nevis pret apstrīdēto detālpilnojumumu. Kāds iedzīvotājs to arī precīzi formulējis apspriešanas otrajā posmā: “Mums nav pretenziju pret pasūtītāja vēlmi gūt maksimālu labumu no sava īpašuma. Pretenzijas ir pret tiem, kas vispār pieļāva šeit šādu darbību uzsākšanu” (*1. redakcijas sabiedriskās apspriešanas protokols; 4. sēj. 5. lpp.*).

Satversmes tiesa konkrētās lietas ietvaros jautājumu par RTIAN atbilstību tiesību normām neskata. RTIAN ir saistoši gan personām, kas izstrādā detālpilnojumumu, gan personām, kas to apspriež, gan arī Satversmes tiesai. Tomēr tas, ka RTIAN grafiskais pielikums “Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, paredz “dzīvojamās apbūves teritoriju”, vēl nenozīmē, ka attiecīgajā teritorijā ilgtspējības principam atbilstu jebkura dzīvojamā apbūve. Apbūves apjoms un izvietojums ir jāprecizē detālpilnojumuma izstrādāšanas gaitā, un arī šajā procesā ir jāņem vērā ilgtspējības princips.

18. Teritorijas plānošanas likuma 3. pants noteic savstarpēji saistītu principu kopumu, tostarp ilgtspējības principu. Tikai visa principu kopuma līdzsvarota īstenošana nodrošina teritorijas plānošanas mērķu sasniegšanu. Minēto principu līdzsvarošanā Domei ir plaša rīcības brīvība tās autonomās

kompetences ietvaros. Turklāt vienlaikus ir jāņem vērā arī vispārīgie tiesību principi un Satversmē noteiktās pamattiesības.

Teritorijas plānošanas principu ievērošanu detālplānojuma izstrādāšanas gaitā nodrošina Teritorijas plānošanas likumā un uz tā pamata izdotajos Ministru kabineta noteikumos paredzētās procedūras un plānošanas sistēmas ievērošana.

Teritorijas plānošanas likums ierobežo pašvaldības domes (padomes) rīcības brīvību, uzliekot domei (padomei) par pienākumu izvērtēt daudzas un dažādas tiesiski pamatotas intereses. Satversmes tiesas procesā Teritorijas plānošanas likumā noteikto principu ievērošanu iespējams kontrolēt tiktāl, ciktāl pašvaldība kādas intereses acīmredzami nav vērtējusi vai nav ņēmusi vērā. Satversmes tiesa nevar stāties plānošanas institūcijas vietā un izvēlēties labāko no iespējamajiem risinājumiem.

Līdzīgi arī citu valstu tiesas nodala izvērtēšanas procesu un izvērtēšanas rezultātu. Tiesas kontrolei ir pakļauta izvērtēšanas norise, bet izvērtēšanas iznākums – tikai atsevišķos gadījumos (*sk.: Peine F. Öffentliches Baurecht. 4. Auflage, Mohr Siebeck, 2003, S. 117*).

Tāpēc nepieciešams noskaidrot, vai Dome, pieņemot apstrīdēto aktu, ir izvērtējusi tās intereses, uz kurām norādījis Pieteikuma iesniedzējs vai par kuru izvērtēšanu izteiktas šaubas Satversmes tiesas lietas sagatavošanas gaitā, proti:

- 1) valsts intereses vides aizsardzības jomā;
- 2) no tiesībām uz īpašumu izrietošās intereses;
- 3) intereses, kas saistītas ar teritorijai, uz kuru attiecas detālplānojums, blakus esošās skolas funkcionēšanu;
- 4) citas attiecīgā mikrorajona iedzīvotāju intereses.

18.1. Pildot no Satversmes 115. panta izrietošos pozitīvos pienākumus vides jomā, likumdevējs ir noteicis svarīgākās aizsargājamās vērtības, to aizsardzības robežas un mehānismus. Ja Saeima būtu uzskatījusi ar dabīgiem ūdensobjektiem savienotus mākslīgus ūdensobjektus par šādu vērtību, tā būtu noteikusi attiecīgas aizsargjoslas. Ja Saeima Ūdensobjektu uzskatītu par šādu vērtību, tā varētu noteikt tam īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statusu. Tāpat likumdevējam, nevis Domei bija jāizšķiras par to, vai uz šādiem objektiem atjaunojamas īpašumtiesības bijušajiem īpašniekiem. Tādu situāciju, ka konkrētie zemesgabali ir privātīpašumā, radījis likumdevējs. Domei ar to ir jārēķinās.

Viena no svarīgām plānošanas sistēmas iezīmēm ir prasība saņemt attiecīgo institūciju nosacījumus un atzinumus. Izdodot nosacījumus un izsakot priekšlikumus, valsts institūcijas gādā, lai likumu prasības tiktu ievērotas. To, vai nosacījumi izpildīti, ir tiesīga izvērtēt institūcija, kas tos izdevusi. Satversmes tiesas uzdevums nav stāties šo institūciju vietā un izvērtēt atzinumu. Satversmes tiesa secina, ka lietā nav strīda par to, ka visi nepieciešamie atzinumi, tostarp vides aizsardzības institūciju atzinumi, ir saņemti un tie ir pozitīvi.

Piemēram, Lielrīgas reģionālā vides pārvalde secina, ka tās izvirzītie nosacījumi ir izpildīti (*sk. lietas materiālu 3.sēj. 90.–91. lpp.*). Valsts zemes dienesta reģionālā nodaļa secina, ka Valsts zemes dienesta nosacījumi ir ievēroti (*lietas materiālu 3. sēj. 96. lpp.*). Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Rīgas pilsētas pārvalde neiebilst pret apstrīdētā detālplānojuma pirmās redakcijas risinājumiem, paredzot noteiktus risinājumus tehniskajā projektā (*lietas materiālu 3. sēj. 97. lpp.*). Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra norāda, ka pasākumu programma izstrādājama un upes sateces baseina apsaimniekošanas plāni publicējami līdz 2009. gada 22. decembrim, tāpēc aģentūras rīcībā esošā informācija neatbilst detālplānojumiem nepieciešamajai detalizācijas pakāpei. Līdz ar to aģentūra nevar sniegt atzinumu par apstrīdēto detālplānojumu (*lietas materiālu 3. sēj. 101. lpp.*). Latvijas zivju resursu aģentūra norāda, ka apstrīdētajā detālplānojumā paredzētā apbūve neradīs zivju resursiem

būtiskus zaudējumus, ja vien būvdarbi netiks veikti zivju nārsta laikā (*lietas materiālu 3. sēj. 103. lpp.*).

18.2. Detālpplānojums ir zemākais plānošanas posms. Pieņemtais detālpplānojums katrā konkrētajā gadījumā ir tiesiskais pamats tam, lai attiecīgā zemesgabala īpašnieks varētu īstenot tiesības izmantot zemesgabalu atbilstoši plānotajam (atļautajam) mērķim. Detālpplānojums kā teritorijas plānošanas dokuments nosaka īpašuma saturu un izmantošanas robežas.

Citu valstu tiesas attiecībā uz teritoriālās plānošanas principu izsvēršanu ir atzinušas, ka netiek izvirzīta principiāla prasība katrā gadījumā priekšroku dot publiskajām, nevis privātajām interesēm. Vācijas Federālā konstitucionālā tiesa ir uzsvērusi, ka saistošo noteikumu izdevējam tāpat kā likumdevējam, nosakot īpašuma saturu un izmantošanas robežas, ir jāņem vērā īpašnieka aizsargājamās intereses un tās samērīgi jālīdzsvaro ar kopējā labuma interesēm, it īpaši ņemot vērā proporcionalitātes principu un vienlīdzības principu (*sk. Vācijas Federālās konstitucionālās tiesas 2002. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 1 BvR 1402/01 13. punktu, <http://www.bverfg.de>*).

19. To, ka visas minētās intereses tiek apzinātas un izvērtētas, visupirms nodrošina teritorijas plānojuma procedūras ievērošana, it īpaši attiecībā uz sabiedrības līdzdalību.

“Teritorijas plānojuma un detālpplānojuma sabiedriskās apspriešanas mērķis ir nodrošināt to, lai pati ieinteresētā sabiedrība, kurai vislabāk zināmi vietējie apstākļi, norāda vietējai pašvaldībai, respektīvi, plānošanas procesa virzītājam tādu risinājumu, kas vislabāk atbilstu teritorijas ilgtspējīgas attīstības interesēm. Tieši ieinteresētās sabiedrības līdzdarbība teritorijas plānojuma sabiedriskajā apspriešanā, pušu viedokļu apmaiņa un to objektīva izvērtēšana un izsvēršana veido neatņemamu plānojuma leģitimitātes pamatu” (*Satversmes tiesas 2007. gada 28. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-16-03 6. punkts*).

Tāpēc Satversmes tiesa izvērtēs, vai apstrīdētā detālplānojuma izstrādāšanas gaitā šajā jomā ir pieļauti pārkāpumi.

19.1. Efektīva sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanā dod sabiedrībai iespēju paust un lēmumu pieņemējam ņemt vērā viedokļus, kas saistīti ar teritorijas plānojuma izstrādi. Ar sabiedrisko apspriešanu tiek nodrošināta plānojuma leģitimitāte un plānošanas procesa atklātība, sekmējot sabiedrības informētību vides jautājumos. Savukārt teritorijas plānojuma sabiedriskajā apspriešanā izteiktie pušu viedokļi, kā arī valsts pārvaldes iestāžu sniegtie atzinumi ļauj vietējai pašvaldībai kā plānošanas procesa virzītājam izvēlēties konkrētai teritorijai atbilstošāko attīstības virzienu (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. janvāra sprieduma lietā 2007-11-03 26.2. punktu*).

Arī detālplānojuma izstrādāšanas procesā sabiedrības līdzdalība nodrošina pieņemtā lēmuma kvalitāti un tai ir būtiska nozīme.

Sabiedrības līdzdalība šajā procesā regulēta gan MK noteikumos Nr. 34, gan arī MK noteikumos Nr. 883, tomēr šie regulējumi ir nedaudz atšķirīgi.

19.2. MK noteikumu Nr. 34 49.4. punkts paredzēja, ka vietējās pašvaldības dome (padome), uzsākot detālplānojuma sagatavošanu, uzklaua fizisko un juridisko personu viedokli par attiecīgās teritorijas attīstību. Savukārt 51. punkts noteica, ka “vietējā pašvaldība pieņem lēmumu par detālplānojuma projekta nodošanu izvērtēšanai un sabiedriskajai apspriešanai”.

Šie noteikumi nereglamentēja kārtību, kādā pašvaldība apstiprina darba uzdevumu, un neprasīja, lai sabiedrības iesaistīšana notiktu tikai pēc tam, kad darba uzdevums apstiprināts.

Savukārt MK noteikumi Nr. 883 paredzēja, ka “detālplānojuma izstrādes vadītājs sagatavo un vietējās pašvaldības dome (padome) apstiprina darba uzdevumu”. MK noteikumi Nr. 883, kas stājās spēkā 2004. gada 4. novembrī,

prasīja, lai sabiedriskās apspriešanas pirmo posmu pašvaldība organizētu pēc darba uzdevuma apstiprināšanas.

Apstrīdētā detālplānojuma apspriešanas termiņš bija noteikts jau pirms MK noteikumu Nr. 883 izdošanas, proti, no 2004. gada 12. oktobra līdz 2004. gada 9. novembrim. Tātad MK noteikumi Nr. 883 nevarēja regulēt apstrīdētā detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas pirmo posmu, kas tika uzsākts pirms to izdošanas.

Sabiedriskās apspriešanas pirmā posma pārskatā ietvertā atsauce uz to, ka sabiedriskās apspriešanas pirmais posms noticis saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 883 (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 49.lpp.*), ir acīmredzami kļūdaina. Tomēr tas, ka pārskatā ir nepareiza atsauce uz Ministru kabineta aktu, pats par sevi nepadara sabiedrisko apspriešanu par nebijušu un nav uzskatāms par būtisku procesuālu pārkāpumu, ja pēc būtības sabiedriskās apspriešanas pirmais posms noritējis atbilstoši MK noteikumu Nr. 34 prasībām.

19.3. Atbilstoši MK noteikumu Nr. 34 56. punktam detālplānojuma sabiedrisko apspriešanu organizē ne mazāk kā divos posmos. Pirmo posmu organizē, uzsākot detālplānojuma sagatavošanu, un tas ilgst ne mazāk par divām nedēļām. Otro posmu organizē pēc detālplānojuma projekta sagatavošanas, un tas ilgst ne mazāk par četrām nedēļām.

No lietas materiāliem redzams, ka Dome ir ievērojusi šos nosacījumus. Apstrīdētais detālplānojums ir apspriests divos posmos: pirmais posms ildzis ne mazāk kā divas nedēļas – no 2004. gada 12. oktobra līdz 2004. gada 9. novembrim, bet otrais posms – ne mazāk kā četras nedēļas, proti, no 2006. gada 27. jūnija līdz 24. jūlijam.

19.4. MK noteikumu Nr. 34 58. un 59. punkts paredzēja, ka, organizējot pirmo un otro sabiedriskās apspriešanas posmu, vietējā pašvaldība nosūta attiecīgu paziņojumu RAPLM un detālplānojuma teritorijā esošo nekustamo

īpašumu īpašniekiem, kā arī publicē to vietējā vai rajona laikrakstā. Savukārt MK noteikumu Nr. 883 66. punkts prasa, lai šādi paziņojumi tiktu nosūtīti ar plānojuma risinājumu saistīto nekustamo īpašumu īpašniekiem (tiesiskajiem valdītājiem).

Nav noliedzams, ka dzīvokļu īpašumi dzīvojamo māju Maskavas ielā Nr. 264 4., 5., 6. un 7. korpusā konkrētajā gadījumā uzskatāmi par nekustamajiem īpašumiem, kas saistīti ar plānojuma risinājumu.

MK noteikumi Nr. 883 salīdzinājumā ar MK noteikumiem Nr. 34 paredz labāku tiesisko stāvokli indivīdam, tāpēc Domei bija iespēju robežās jānodrošina šo normu piemērošana, kaut arī kopumā apstrīdētais akts izstrādājams saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 34. Proti, organizējot sabiedriskās apspriešanas otro posmu, paziņojumi bija jānosūta arī minēto dzīvokļu īpašniekiem (tiesiskajiem valdītājiem).

Dome ar 2006. gada 4. jūlija vēstuli ir nosūtījusi paziņojumu par sabiedrisko apspriešanu daudziem adresātiem, tostarp DzĪKS "Kurzeme" Maskavas ielā 266, korpusā Nr. 5, dzīvoklī Nr. 1 (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 59. lpp.*). Satversmes tiesas lietā nav materiālu par to, ka kādam no dzīvojamo māju Maskavas ielā 266 4., 5., 6. un 7. korpusā esošo dzīvokļu īpašniekiem (tiesiskajiem valdītājiem) nebija iespējas iegūt informāciju par sabiedrisko apspriešanu. No sabiedriskās apspriešanas anketām secināms, ka ievērojams skaits minēto māju iedzīvotāju ir izteikuši savu viedokli (*sk., piemēram, lietas materiālu 4. sēj. 9.–10., 12., 18., 27., 28., 34., 38., 39., 41., 46.–48., 51.–54., 58., 60.–61., 64.–67., 70.–71., 76.–81., 83.–90., 92.–96., 110.–115., 117.–121., 135.–139., 144., 151.–153., 165.–167., 176–183. lpp.*). No sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokola gūstams ieskats, ka daudzdzīvokļu dzīvojamo māju Maskavas ielā Nr. 266 4., 5., 6. un 7. korpusa iedzīvotāji ir piedalījušies šajā sanāksmē. Turklāt, ņemot vērā gan publikācijas presē par konkrēto attīstības ieceri, gan pašu iedzīvotāju aktivitāti, nav šaubu par to, ka personām, kuras to vēlējas, bija nodrošināta iespēja izteikt savu viedokli.

Līdz ar to Satversmes tiesas rīcībā nav tādu argumentu, lai secinātu, ka tad, ja Dome būtu nosūtījusi paziņojumu atsevišķi katram minētajās mājās esošā dzīvokļa tiesiskajam valdītājam, varētu tikt pieņemts atšķirīgs lēmums.

19.5. Atbilstoši MK noteikumu Nr. 34 57. punktam vietējās pašvaldības pienākums bija nodrošināt detālplānojuma projekta un citu materiālu izstādi iedzīvotājiem pieejamā vietā un laikā. Lietā nav dokumentu, kas liktu apšaubīt to, ka minētie materiāli bijuši izstādīti. Savukārt sabiedriskās apspriešanas pirmajā posmā saņemtās aptaujas anketas liecina, ka ieinteresētajām personām bija iespēja iepazīties ar tiem.

Var piekrist Dz. Upmaces viedoklim, ka sabiedriskās apspriešanas otrā posma materiālos nav MK noteikumu Nr. 883 67. un 68. punktā paredzēto dokumentu: informācijas par to, kādi materiāli un dokumenti tika nodoti izvērtēšanai, sabiedriskajā apspriešanā izstādīto detālplānojuma dokumentu un materiālu, kā arī informācijas par to, vai sniegtas pamatotas atbildes uz saņemtajām rakstveida atsauksmēm. Taču šie trūkumi būtībā attiecas nevis uz indivīda tiesībām sabiedriskās apspriešanas procesā, bet gan uz dokumentu noformēšanas kārtību.

Pēc būtības lietā ir pārskats par apstrīdētā detālplānojuma sabiedriskās apspriešanas pirmo un otro posmu, un tajā konspektīvā veidā ir apkopoti izteiktie priekšlikumi (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 49. un 53. lpp.*). Satversmes tiesa vērs Domes uzmanību uz to, ka pārskats nav izstrādāts ar pienācīgu rūpību. Tomēr, iepazīsies ar lietai pievienotajām sabiedriskās apspriešanas pirmā un otrā posma anketām, kā arī otrā posma sanāksmes protokolu, Satversmes tiesa ņem vērā, ka arī tad, ja izteikto priekšlikumu analīze pārskatā būtu plašāka, tā nevarētu ietekmēt Domes pieņemto lēmumu par apstrīdēto aktu, jo, kā jau tika minēts, priekšlikumi, kas attiecās uz detālplānojumā risināmajiem jautājumiem – apbūves augstumu un teritorijas pieejamību, pārsvarā tika ņemti vērā. Savukārt

priekšlikumi, kas bija vērsti pret jebkādu apbūvi attiecīgajā teritorijā vispār, pēc būtības skāra nevis apstrīdētajā aktā, bet gan RTIAN risināmos jautājumus.

19.6. Ar likumu noteiktās sabiedriskās apspriešanas galvenais mērķis ir nodrošināt to, ka tiek pieņemts vislabākais iespējamais lēmums sabiedrības interesēs un katra cilvēka iebildumi tiek vērtēti un iespēju robežās taisnīgi ņemti vērā. Sabiedriskajai apspriešanai jākalpo diviem galvenajiem mērķiem: pirmkārt, iegūt informāciju, kas sekmētu pamatota un taisnīga lēmuma pieņemšanu, otrkārt, pārliecināt sabiedrību par to, ka tās izteiktie viedokļi tiek apspriesti (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. 2002-14-04 secinājumu daļas 3. punktu*). Lietas sagatavošanas gaitā ir radušās šaubas par to, vai sabiedriskā apspriešana pēc būtības ir atbildusi tiesību normām un principiem, proti:

- 1) vai sabiedriskajā apspriešanā personas nav maldinātas;
- 2) vai izteiktie priekšlikumi ir pienācīgi izvērtēti.

19.7. Lietas materiālos ir fiksēts viedoklis, ka sabiedriskajā apspriešanā iedzīvotāji maldināti, apgalvojot, ka ēkas stāvu skaits būšot mazāks nekā paredzētie 7,5 stāvi. Iepazinusies ar sabiedriskās apspriešanas protokolu (*lietas materiālu 3. sēj. 55. lpp.*), Satversmes tiesa secina, ka tika uzdots jautājums par to, cik augsts ir stāvs un vai četri stāvi neizrādīsies augstāki par piecstāvu ēku. Turklāt šis jautājums tika secīgi uzdots kopā ar jautājumu par esošo dzīvojamo māju insolāciju. Līdz ar to tika iztirzāts tās iecerētās būves augstums, kura paredzēta iepretim dzīvojamai mājai, nevis to apbūves daļu augstums, kuras paredzētas iepretim sabiedriskajai ēkai, skolai un tās sporta laukumam. Iepretim dzīvojamām mājām apstrīdētais akts pieļauj tikai četrstāvu apbūvi. Septiņu un 7,5 stāvu apbūve paredzēta iepretim publiskajām ēkām – skolai, kā arī tirdzniecības un sadzīves pakalpojumu centram.

19.8. Dz. Upmace izsaka viedokli, ka sabiedriskajai apspriešanai bijis formāls raksturs, proti, izteiktie priekšlikumi neesot izvērtēti.

Satversmes tiesa ņem vērā to, ka nedz likums, nedz Ministru kabineta noteikumi neparedz konkrētus kritērijus sabiedriskās apspriešanas efektivitātes izvērtēšanai. Sabiedriskās apspriešanas mērķis ir dot iespēju ieinteresētajām personām izteikt viedokli. Šī iespēja tiek nodrošināta, izpildot prasības attiecībā uz informācijas sniegšanu par projekta saturu un apspriešanas vietu. Savukārt tas, cik aktīvi personas izmanto šo iespēju, visupirms ir pašu personu ziņā.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka “lēmuma pieņemējam ne vienmēr ir jāvadās no personu izteiktajiem priekšlikumiem vai iesniegtajiem iebildumiem. Personu ierosinājumi ir rūpīgi jāizvērtē, vadoties no lietderības apsvērumiem. Ir jāapsver šo ierosinājumu piemērotība, nepieciešamība un atbilstība konkrētā plānojuma izstrādāšanas mērķim. No vienas puses, pašvaldība ir tiesīga noraidīt atsevišķu institūciju, personu vai ieinteresētās sabiedrības viedokli, paredzot citu, lietderīgāku rezultātu, kas kopumā vairāk atbilst sākotnējam plānojuma izstrādāšanas mērķim. Taču, no otras puses, šādam noraidījumam ir jābūt pietiekami argumentētam. Proti, pašvaldībai, noraidot sabiedrības izteikto viedokli, ir jāsniedz šā noraidījuma pamatojums” (*Satversmes tiesas 2004. gada 9. marta sprieduma lietā Nr. 2003-16-05 secinājumu daļas 5. punkts*).

Lai arī Teritorijas plānošanas likums paredz, ka izvērtējums jāizdara pašvaldībai, tas nenozīmē, ka par katru detālplānojuma apspriešanas laikā izteiktu priekšlikumu jādod izvērtējums pašvaldības vēlētas institūcijas plenārsēdē. Kārtību, kādā Dome sadala un organizē darbu plenārsēdē, komitejās un struktūrvienībās, un subjektu, kas katrā konkrētā gadījumā veic izvērtēšanu pašvaldības vārdā, Dome nosaka atbilstoši likumam “Par pašvaldībām”.

20. Aizsargājamās intereses, kas izvērtējamas teritorijas plānošanas procesā, izriet ne vien no tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē, bet arī no tiesībām uz īpašumu. No tiesībām uz īpašumu izrietošās intereses teritorijas plānošanas jomā

apskatāmas plašā tvērumā. Pie tām var piederēt, arī, piemēram, noteikts skats pa logu, dzīvokļa insolācija. Līdz ar to, pieņemot apstrīdēto aktu, bija jāņem vērā gan tās teritorijas īpašnieku intereses, uz kuru attiecas detālplānojums, gan arī šai teritorijai piegulošo īpašumu īpašnieku intereses, proti, skolas, tirdzniecības un pakalpojumu objekta, kā arī dzīvojamās mājās esošo dzīvokļu īpašnieku (tiesisko valdītāju) intereses. Vienlaikus izvērtējamas arī attiecīgā mikrorajona iedzīvotāju un pilsētas intereses kopumā.

Šīs intereses galvenokārt apzināmas sabiedriskās apspriešanas gaitā. Ja kāds viedoklis sabiedriskajā apspriešanā nav izteikts vai nav plaši pārstāvēts, tas vēl nenozīmē, ka Domei kā vēlētai institūcijai šāds viedoklis nebūtu jāizvērtē.

20.1. “Q Nami” savas no īpašuma tiesībām izrietošās intereses identificē ar vēlmi gūt iespējami lielāku labumu no sava īpašuma, to apbūvējot. Proti, būvēt pēc iespējas augstākas ēkas ar ekskluzīviem arhitektūras elementiem un izveidot savā īpašumā slēgtu teritoriju ap Ūdensobjektu. Tā “Q Nami” Satversmes tiesai iesniegtajā viedoklī norāda, ka sākotnēji bija iecerēti 10 stāvi (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 171. lpp.*). Savukārt arhitekts U. Zābers intervijā atzīst, ka “desmit stāvu korpusa vietā laikam gan būs jāliek astoņi stāvi. [...] tādā gadījumā nebūs iespējams sasniegt iecerēto efektu, eksponējot desmitstāvu ēkas sienu kā ūdenskritumu” (“*Pāļu māja vāc labas atsauksmes*”. *Rīgas Balss*, 2006. gada 26. septembris).

Šīs “Q Nami” intereses ar apstrīdēto aktu ir ierobežotas: ēku augstums būtiski samazināts, slēgtas teritorijas vietā paredzēta publiska telpa un sabiedrības pieeja Ūdensobjektam.

20.2. Domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta speciālisti, Rīgas 51. vidusskolas administrācija un Rīgas 51. vidusskolas vecāku padomes pārstāvis ir iepazinušies ar apstrīdēto detālplānojumu un vienojušies ar “Q Nami” pārstāvjiem par sadarbību (*lietas materiālu 3. sēj. 104. lpp.*).

20.3. Tirdzniecības un pakalpojumu objekta īpašnieki sabiedriskās apspriešanas gaitā nav norādījuši uz kādām būtiskām savām interesēm, kuras netiktu ņemtas vērā, līdz ar to secināms, ka šīs personas apmierina apstrīdētajā aktā paredzētais risinājums.

20.4. Daudzdzīvokļu māju dzīvokļu valdītāji norādījuši virkni aspektu, kas varētu aizskart viņu intereses, kas izriet no tiesībām uz īpašumu. No lietas materiāliem gūstams priekšstats, ka par apstrīdētā detālplānojuma izstrādi atbildīgās personas ir vērtējušas šīs intereses.

Sabiedriskās apspriešanas laikā iesniegtajās anketās ievērojams skaits personu kategoriski iebilst pret apbūvi attiecīgajā teritorijā, norādot, ka tā “apdraud esošo māju slikto tehnisko stāvokli, līdz ar to iedzīvotāju dzīvības” (*sk., piemēram, lietas materiālu 4. sēj. 102. lpp.*). No sabiedriskās apspriešanas otrā posma protokola gūstams ieskats, ka uz jautājumu par iespējamiem bojājumiem celtniecības darbu laikā ir sniegta atbilde, proti, Domes atbildīgā amatpersona paskaidroja, ka būvniecībā tikšot lietotas progresīvas būvdarbu tehnoloģijas. Turklāt būvniecības laikā darbojas pilna civiltiesiskā apdrošināšana par iespējamo būvniecības procesā radušos kaitējumu trešajai personai.

Paši par sevi jautājumi par iespējamo kaitējumu esošajām ēkām attiecas nevis uz apstrīdēto aktu, bet uz būvniecības procesu kā tādu un ir risināmi attiecīgajos būvniecību regulējošos tiesību aktos.

No lietas materiāliem izriet, ka apstrīdētā akta apspriešanas laikā pastāvējušas bažas par to, vai apkārtējās mājās esošajiem dzīvokļu īpašumiem nekritīsies vērtība (*sk., piemēram, lietas materiālu 4. sēj. 115. lpp.*). Arī deputāts S. Zaļetajevs Domes 2006. gada 19. decembra sēdē uzdod šādu jautājumu, kā arī ierosina dzīvokļus no neapmierinātajiem iedzīvotājiem atpirkt (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 97. un 99. lpp.*).

No lietas materiālos esošajiem dažādu nekustamā īpašuma speciālistu novērtējumiem gūstams ieskats, ka pēc plānotās attīstības ieceres realizēšanas attiecīgajās vecajās dzīvojamās mājās esošo dzīvokļu vērtība nevis kritīsies, bet, gluži otrādi, varētu pat pieaugt.

Tā SIA “Balsts”, sniedzot atzinumu par jaunceļamā nekustamā īpašuma Rīgā, Maskavas ielā 264 un Maskavas ielā bez numura iespējamo ietekmi uz blakus esošo nekustamo īpašumu tirgus vērtību, secina, ka iecerētās jaunbūves ietekme uz apkārtējo nekustamo īpašumu tirgus vērtību nav negatīva un nākotnē var būt pozitīva (*sk. lietas materiālu 6. sēj. 179.–186. lpp.*).

Savukārt SIA “Arco Real Estate”, sniedzot atzinumu par jaunbūves Rīgā, Maskavas ielā 264 ietekmi uz apkārtējās apbūves dzīvokļu vērtību, secina, ka pēc plānotā projekta pilnīgas īstenošanas tirgus vērtība dzīvokļiem, kuri atrodas esošajās ēkās jaunā projekta tiešā tuvumā, pieaugs no 15 līdz 40 procentiem (*sk. lietas materiālu 6. sējuma 176.–178. lpp.*).

Līdz ar to nav konstatējams, ka pēc attīstības projekta realizācijas dzīvokļu īpašniekiem varētu rasties ar nekustamā īpašuma tirgus vērtību saistīto interešu aizskārums.

No iedzīvotāju aptaujas anketām izriet attiecīgo dzīvojamo māju iedzīvotāju ieinteresētība, pieklūstot savām mājām, saglabāt iespēju transportlīdzekļus novietot Krāces ielā. Apstrīdētais plānojums šādu iespēju neliedz, jo iecerētajām ēkām paredzēts nodrošināt apakšzemes stāvvietas, iebraukšana kurās iepļānota teritorijā Dz-9.

Tātad apstrīdētais akts neliedz Krāces ielu atvēlēt Maskavas ielas Nr. 266 4., 5., 6. un 7. korpusa iedzīvotāju transportlīdzekļu piestāšanai. Nav pamatots viedoklis, ka Dome ar transporta plūsmu saistītās intereses nav vērtējusi, jo par šiem jautājumiem ir notikusi sarakste gan ar valsts akciju sabiedrību “Latvijas valsts ceļi” (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 66. lpp.*), gan arī Domes Satiksmes departamentu (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 66. lpp.*).

No daudzām aptaujas anketām izriet iedzīvotāju bažas, ka plānotā apbūve viņu dzīvokļos “aizēnos Sauli” (*sk., piemēram, lietas materiālu 4. sēj. 102. lpp.*). Arī apstrīdētā akta sabiedriskās apspriešanas otrā posma sanāksmē tika uzdots jautājums par insolāciju un Domes atbildīgā amatpersona paskaidroja, ka insolācija būs normatīvajos aktos noteiktajās robežās.

Nevar noliegt, ka dzīvokļu īpašnieku interesēs ir saglabāt tādu pašu insolāciju, kāda bijusi iepriekš. Līdz ar to ir secināms, ka apstrīdētais akts varētu aizskart šīs intereses. Tomēr vienlaikus jāņem vērā, ka šajā jautājumā Dome ir centusies intereses līdzsvarot, samazinot stāvu skaitu tajā apbūves daļā, kas paredzēta iepretim dzīvojamām mājām.

No sabiedriskās apspriešanas materiāliem izriet secinājums, ka iedzīvotāji ir ieinteresēti saglabāt zaļās teritorijas (*sk., piemēram, lietas materiālu 4. sēj. 90. lpp.*). Apstrīdētajā detālplānojumā paredzēts saglabāt visus esošos kokus uz Ūdensobjekta salas, gar Daugavu un tajā Krāces ielas pusē, kurā atrodas jau esošās dzīvojamās mājas. Otrā Krāces ielas pusē iepretim dzīvojamām mājām paredzēts saglabāt sešus no astoņiem esošajiem kokiem (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 18. lpp.*).

Apstrīdētais akts paredz vairākas zonas, kurās saglabājami un izveidojami apstādījumi, piemēram, zonu Dz-5 atļauts izmantot tikai ielu joslu apstādījumiem (alejas, bulvāris, joslu veida apstādījumi), zonu Dz-6 atļauts izmantot tikai zālienam un dekoratīvo krūmu stādījumiem, arī zonu Dz-3 daļēji atļauts izmantot labiekārtotas teritorijas apstādījumiem.

Līdz ar to nevar apgalvot, ka Dome vispār nebūtu ņēmusi vērā apkārt esošo un arī jaunbūvējamo māju iedzīvotāju intereses apstrīdētajā aktā saglabāt iespējami vairāk zaļās teritorijas. Turklāt apstrīdētais akts neskar dzīvojamo māju Maskavas ielā 266 – ciktāl runa ir par 4., 5., 6. un 7. korpusu – otrai pusei piegulošās teritorijas (iekšpagalmus).

Vienlaikus var secināt, ka daļa no šo māju iedzīvotājiem ir pamatoti ieinteresēti saglabāt teritoriju ap Ūdensobjektu kā, cik vien iespējams, nemainīgu teritoriju, kas piemērota putnu, bebru un citu dzīvnieku novērošanai, makšķerēšanai, pastaigām un citādi rekreācijai, tostarp slīdkalniņu ierīkošanai bērniem ziemas sezonā.

Daļēji šīs intereses Dome ir mēģinājusi līdzsvarot, liedzot “Q Nami” izveidot slēgtu teritoriju un paredzot nodrošināt brīvu sabiedrības piekļuvi Ūdensobjektam.

Gan konkrētu māju, gan mikrorajona iedzīvotāju intereses izmantot teritoriju, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, ir ļoti dažādas atšķirībā no tā, ko katra konkrētā persona uzskata par “labvēlīgu” un “sakoptu” vidi. Gan sabiedriskās apspriešanas gaitā, gan socioloģisko pētījumu rezultātos atspoguļojas pilnīgi pretrunīgi viedokļi par to, vai iecerētā apbūve negatīvi vai, gluži otrādi, pozitīvi ietekmēs konkrēto vidi. Vairumā no sabiedriskās apspriešanas otrajā posmā izteiktajiem viedokļiem pausts atbalsts apstrīdētajam detālplānojumam.

Daudzas no šīm anketām iesniegušas personas, kuru dzīvesvieta neatrodas attiecīgajā mikrorajonā. Tomēr nedz likums, nedz Ministru kabineta noteikumi nenosaka tādu ierobežojumu, ka detālplānojuma sabiedriskajā apspriešanā var piedalīties tikai iesaistītā sabiedrība šaurākā nozīmē, proti, kaimiņi. Gluži otrādi. Orhūsas konvencija paredz nodrošināt plašas tiesības ieinteresētām organizācijām un personām, kas par savu mērķi noteikušas darbību ar vidi saistītos jautājumos. Pēc iesniegtajām aptaujas anketām nevar konstatēt, kādā kapacitātē katra persona apspriešanā piedalījies. Dzīvesvieta tuvējās mājās ir tikai šo personu deklarētā dzīvesvieta, kur persona var dzīvot tiklab īrnieka, kā īpašnieka statusā. Dzīvesvieta attālākā vietā Rīgā vai pat ārpus tās vēl nenozīmē, ka persona nav tuvējā mājā esoša dzīvokļa īpašnieks vai vecāks, kura bērns apmeklē skolu, kas atrodas blakus teritorijai, uz kuru attiecas apstrīdētais akts.

Nav noliedzams, ka attiecībā uz apstrīdētās teritorijas izmantošanu pastāv pretrunīgi viedokļi.

Eiropas Padomes Ministru komiteja attiecībā uz sabiedrības piedalīšanos vietējo lēmumu pieņemšanā ir uzsvērusi nepieciešamību “nodrošināt, ka tiešā piedalīšanās reāli ietekmē lēmumu pieņemšanas procesu, ka iedzīvotāji ir labi informēti par piedalīšanās ietekmi, un ka viņi saskata “taustāmus” rezultātus [...] Tomēr vietējām pašvaldībām jābūt godīgām pret sabiedrību par tiešās piedalīšanās formu pastāvošajiem ierobežojumiem, un jāizvairās no pārspīlētu cerību veicināšanas par iespējām apmierināt dažādās paustās intereses, it sevišķi, kad tiek pieņemti lēmumi par konfliktā esošām interesēm vai par resursu normēšanu” [*Eiropas Padomes Ministru komitejas rekomendācija Nr. Rec(2001)19 dalībvalstīm par iedzīvotāju piedalīšanos vietējā sabiedriskajā dzīvē, apstiprināta Ministru komitejā 2001. gada 6. decembrī, 776. sēdē, <http://www.loreg.coe.int/Database/R19/R19-Latvian.doc>].*

Satversmes tiesa ņem vērā Domes paskaidrojumus, ka tā izvērtējusi ne vien apstrīdētā akta sabiedriskās apspriešanas pirmajā posmā saņemtās aptaujas anketas un otrajā posmā saņemtās anketas, bet arī Ķengaraga iedzīvotāju aptauju rezultātus. Iespēju robežās ņemti vērā sabiedriskās apspriešanas gaitā izteiktie priekšlikumi. Proti, atšķirībā no sākotnējās ieceres gan samazināts plānotās apbūves stāvu skaits, gan mainīti nosacījumi par piekļūšanu Ūdensobjektam. Satversmes tiesa nesaskata sabiedriskās apspriešanas gaitā tādas procedūras pārkāpumus, kas būtu atzīstami par būtiskiem.

Savukārt lēmumu par to, kuram no pretrunīgajiem viedokļiem dodama priekšroka, Dome bija tiesīga pieņemt savas rīcības brīvības ietvaros. Satversmes tiesa nesaskata, ka Dome šo rīcības brīvību būtu pārkāpusi.

Līdz ar to apstrīdētais akts atbilst Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punktam.

21. Lietā ir izteikti atšķirīgi viedokļi par to, vai detālplānojumā atainotā apbūves iecere atbilst RTIAN noteiktajiem apbūvi raksturojošiem lielumiem “apbūves intensitāte” un “brīvā teritorija”. Dažādi speciālisti lieto atšķirīgu metodiku un rezultātā nonāk pie diametriāli pretējiem viedokļiem atkarībā no tā,

vai, aprēķinot brīvo platību, ņem vērā Ūdensobjekta platību. Satversmes tiesas kompetencē ir izvērtēt apstrīdētā detālplānojuma normatīvās daļas atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību aktiem. Konkrētās būvniecības atbilstība detālplānojumam un RTIAN nav izvērtējama normu kontroles procesā.

Satversmes tiesa piekrīt Domes un E. Bērziņa viedoklim, ka šos lielumus nosaka, nevis aprēķina. Proti, saistošajos noteikumos apbūves rādītājus nosaka, lai būvprojekts turpmāk tiktu izstrādāts atbilstoši šiem rādītājiem, nevis aprēķina, pamatojoties uz nākotnē izstrādājamo būvprojektu.

Līdz ar to Satversmes tiesas procesa ietvaros izvērtējams tikai tas, vai augstāka juridiskā spēka tiesību normām atbilst apstrīdētā akta 24. punkta teksts. Šis punkts paredz: “zemesgabala apbūves rādītājus aprēķina no visa zemesgabala kopumā”. 24. punkta apakšpunktos reglamentēti divi zemesgabala apbūves rādītāji – “zemesgabala maksimālā apbūves intensitāte” un “zemesgabala minimālā brīvā teritorija”.

21.1. Kaut arī apstrīdētais akts *expressis verbis* nenoteic, kas saprotams ar jēdzienu “zemesgabals kopumā”, no apstrīdētā detālplānojuma satura izriet šīs normas mērķis – precizēt, ka Ūdensobjekta teritorija tiek ņemta vērā, aprēķinot minētos apbūves rādītājus.

RTIAN 1.3. punkts noteic, ka apbūves intensitāte ir “stāvu platības procents no zemes gabala platības”.

Savukārt RTIAN 1.15. punkts paredz, ka brīvā teritorija ir “zemes gabala neapbūvētā platība, no kā atskaitīta autostāvvietu un piebraucamo ceļu platība. To raksturo brīvās teritorijas platības procents no stāvu platības.”

Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētībūvniecības katedras vadītājs, Dr. arch., profesors J. Briņķis norāda, ka atsevišķu zemesgabalu apbūves rādītājus nosaka uz tiem esošās ēkas un būves, bet akvatoriju vai atklātu ūdens baseinu – ja zemesgabalā tādi ir – vai citu labiekārtojuma elementu

virsmas laukums ieskaitāms zemesgabala kopējā platībā (*lietas materiālu 6. sēj. 141. lpp.*).

I. Jekale savukārt norāda, ka saskaņā ar RTIAN 1.105. punktu zemesgabals ir “zemes virsmas platība, kas norobežota ar dabiskajiem situācijas elementiem – ceļiem, hidrogrāfijas, reljefa kontūrām u.c. – vai apvidū noteiktām robežām, un tam var nebūt piešķirts kadastra numurs”. No šā formulējuma viņa secina, ka zemesgabals no plānošanas viedokļa tiek skatīts kā zemes virsmas platība, tādējādi plānojumā nodalot dažādas teritorijas ar atšķirīgu izmantošanu (funkcijām). Līdz ar to I. Jekale uzskata, ka teritorijā, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, zemes un ūdens platībām noteikta atšķirīga izmantošana.

E. Bērziņš norāda, ka Latvijā neesot nedz zonējuma likuma, nedz zemes izmantošanas politikas, nedz kāda cita dokumenta, kas valstī kopumā noteiktu zonēšanas principus un metodiku. Daži RTIAN punkti tomēr šādus principus ietverot. Atbilstoši 6.4.1. punktam zonas jeb teritorijas izmantošanas veida vai izbūves teritorijas robežas esot ielu sarkanās līnijas vai zemesgabalu robežas. 6.4.2. punkts paredzot, ka jaunveidojams zemesgabals nedrīkst atrasties vairākās izbūves teritorijās. Savukārt no 7.11. punkta izrietot, ka attiecīgā sadaļa attiecas uz upēm un ezeriem, nevis privātiem dīķiem. Līdz ar to varot secināt, ka Ūdensobjekts ir attēlots kā topogrāfisks elements, nevis kā teritorijas izmantošanas veids.

Satversmes tiesa piekrīt Ekonomikas ministrijas viedoklim, ka “būvniecību reglamentējošie normatīvie akti nenosaka apbūvi raksturojošus lielumus – apbūves blīvums, apbūves intensitāte, minimālā brīvā (zaļā) teritorija u.c., bet šādu jēdzienu skaidrojumus un aprēķināšanas kārtību nosaka vietējās pašvaldības teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos” (*lietas materiālu 7. sēj. 93.–94. lpp.*). Arī Dz. Upmace norāda, ka Latvijā normatīvie akti nenoteic prasības attiecībā uz minimālās brīvās teritorijas rādītāju un intensitātes aprēķināšanu un šajā jautājumā nav vienotas prakses.

Pašvaldība, realizējot savu autonomo funkciju, bauda rīcības brīvību tiktāl, ciktāl to neierobežo tiesību normas. Tā kā neviens augstāka juridiskā spēka tiesību akts neprasa, lai konkrētais apbūvi raksturojošais lielums tiktu aprēķināts konkrētā veidā, pašvaldība varēja apstrīdētajā aktā definēt tādu aprēķināšanas kārtību, kāda atbilst RTIAN un pašvaldības attīstības koncepcijai.

Nedz RTIAN, nedz citi normatīvie akti neprasa apbūves intensitātes un brīvās teritorijas aprēķinā no izmantotās zemesgabala platības atskaitīt zemesgabalā esoša mākslīgi veidota ūdensobjekta platību. Satversmes tiesa ņem vērā E. Bērziņa viedokli, ka apbūves rādītāji tiek noteikti ar mērķi līdzsvarot ekonomiskās intereses ar telpiskajām, proti, arhitektūras interesēm. Ūdensobjekta platības līdzīgi kā arī citu labiekārtojuma elementu ieskaitīšana zemesgabala platībā ir vērsta uz šo elementu saglabāšanu, attīstīšanu un publiskās telpas kvalitātes nodrošināšanu.

Satversmes tiesa piekrīt Ekonomikas ministrijas atzinumam, ka saskaņā ar RTIAN zemesgabala platībā ir jāieskaita ne vien sauszemes, bet arī tajā esošo mākslīgo virszemes ūdensobjektu teritorija.

21.2. I. Jekale pamatoti norāda, ka RTIAN 4.1.6.punktā ir noteikts: “Ja zemes gabala daļa atrodas sarkanajās līnijās, tad, aprēķinot apbūves intensitāti, brīvās teritorijas un apbūves blīvuma rādītāju, to neskaita zemes gabala platībā.” Līdz ar to apstrīdētajā aktā lietotais jēdziens “zemesgabals kopumā”, to interpretējot gramatiski, varētu nonākt pretrunā ar RTIAN 4.1.6. punktu.

Tomēr apstrīdētā akta 24. punkts ir jāizprot kopsakarā ar RTIAN normām. Šīs normas mērķis nav aizstāt RTIAN speciālo normu par sarkanajās līnijās esošo teritorijas daļu. Interpretējot jēdzienu “zemesgabals kopumā” atbilstoši normas mērķim, tas neprasa apbūves rādītāju aprēķinā ņemt vērā to zemesgabala teritoriju, kas atrodas sarkanajās līnijās.

Līdz ar to apstrīdētā akta 24. punktā lietotais jēdziens “zemesgabals kopumā” nav pretrunā ar RTIAN.

22. Lietā ir izteikti viedokļi, ka apstrīdētais akts pieļauj atkāpes no RTIAN stāvu skaita ziņā.

22.1. RTIAN 3.6. nodaļā “Apbūves stāvu skaits” norādīts, ka, nosakot zemesgabalā pieļaujamo maksimālo stāvu skaitu, jāievēro RTIAN grafiskās daļas kartē “Apbūves stāvu skaita plāns” attēlotie ēku stāvu skaita noteikumi (sk. RTIAN 3.6.1.punktu).

Lietā nav strīda par to, ka RTIAN grafiskās daļas karte “Apbūves stāvu skaita plāns” teritorijai, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, paredz četru līdz piecu stāvu apbūvi. Savukārt apstrīdētais akts paredz atsevišķām teritorijas daļām 7,5 stāvu jeb 26,25 metrus augstu apbūvi. Tāpat lietā nav strīda par to, ka teritorija, uz kuru attiecas apstrīdētais akts, RTIAN grafiskās daļas kartē “Apbūves stāvu skaita plāns” iezīmēta kā teritorija, kurai izstrādājams detālplānojums.

22.2. RTIAN grafiskās daļas kartē “Apbūves stāvu skaita plāns” norādītais stāvu skaits interpretējams, ņemot vērā šā rādītāja noteikšanas mērķi un to, ka RTIAN vienlaikus pilda dubultu funkciju. Proti, daļā teritorijas tas veic tikai vadlīnijas funkciju un sīkāk tiek konkretizēts detālplānojumos, bet otrā daļā teritorijas tas vienlaikus pilda gan vadlīnijas, gan detālplānojuma funkciju.

RTIAN 3.6.7. punkts paredz, ka, “nosakot stāvu skaitu, pieņemts, ka 1 stāva augstums ir ekvivalents 3,5 m”. Proti, vārds “stāvs” visupirms lietots ar mērķi noteikt ēkas augstumu. Uz to norāda arī 3.6.8. punkts, proti: “Ēkas augstums nedrīkst pārsniegt atļauto stāvu skaitu, reizinot to ar 3,5 m.” Ja ēku augstums būtu noteikts tikai ar stāvu skaitu, tad ēkas varētu būt neierobežoti augstas.

Prasības attiecībā uz ēku augstuma ierobežojumu prasa noteikt arī MK noteikumi Nr. 883. Savukārt atsevišķu prasību noteikt stāvu skaitu vārda “stāvs” ikdienišķajā nozīmē šie noteikumi neparedz.

Līdz ar to stāvu skaita plāns kopsakarā ar RTIAN 3.6.7. punktu visupirms paredz piecstāvu ēkas maksimālo augstumu – 17,5 metri.

22.3. RTIAN 3.6.7. punkts noteic: “Izvērtējot apbūves teritorijas vietējos apstākļus un blakus esošo apbūvi, pieļaujama stāvu skaita maiņa 35 % robežās, ievērojot Rīgas pilsētas Būvvaldes plānošanas un arhitektūras uzdevumu, bet kopumā nepārsniedzot 12 stāvu augstumu.”

Satversmes tiesa ņem vērā RAPLM viedokli, ka teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos var būt ietvertas atrunas, kas, piemēram, izstrādājot detālplānojumu, ļauj palielināt apbūves blīvumu par noteiktiem procentiem vai paredzēt lielāku stāvu skaitu līdz noteiktai robežai. Ja detālplānojums tiek izstrādāts, pamatojoties uz minētajām atrunām, tas uzskatāms par teritorijas plānojuma detalizāciju, nevis grozījumiem, jo teritorijas plānojumā ir noteikta robeža, līdz kurai pieļaujamas atkāpes no teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem.

Ja ar detālplānojumu tiek palielināts teritorijas plānojumā noteiktais stāvu skaits, tad atbilstoši teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem šādas darbības nav atzīstamas par teritorijas plānojuma grozījumiem.

Līdzīgas normas kā RTIAN 3.6.7. punkts satur arī citu Latvijas pilsētu teritorijas plānojumi, piemēram, Rēzeknes pilsētas teritorijas plānojuma – Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 4.7.3. punkts paredz: “Gadījumā, ja tas pamatots no pilsētībūvnieciskā viedokļa, vietās, kas nozīmīgas pilsētas silueta veidošanai, ir iespējama stāvu skaita palielināšana ne vairāk kā par 2 stāviem, ievērojot nepieciešamos apbūves blīvuma, intensitātes un brīvās teritorijas rādītājus.”

Profesors I. Strautmanis pamatoti norāda, ka, izstrādājot pilsētas attīstības plānu lielā platībā un mērogā 1:1000 vai 1:5000, nav iespējams noteikt pilsētas attīstību 12 gadu posmā līdz precīzai katras mazākas teritorijas izmantošanai un precīzam katra objekta vai tā daļas stāvu skaitam. Tiek noteikti vidējie teritorijas apbūves rādītāji, kam ir vadlīniju raksturs un kas tiek precizēti, izstrādājot detālplānojumu. Veidojot apbūves arhitektoniski telpisko kompozīciju, ir

nepieciešams izmantot arī vertikālus akcentus, kas atsevišķās vietās pārsniedz normatīvos apbūves rādītājus, bet nepārsniedzot vidējos rādītājus.

Šāda situācija ir izveidojusies arī konkrētajā gadījumā. No vienas puses, ēkai ir jābūt zemai un jāiekļaujas piecstāvu māju kompozīcijā, no otras puses, tai jāiekļaujas zemu sabiedrisko ēku un triju divpadsmitstāvu māju kopskatā.

Gadījumos, kad pastāv sevišķi faktiskie apstākļi, kas prasa specifiskas telpiskas formas, RTIAN pieļauj konkrētajā vietā piecstāvu ēku augstumu palielināt līdz 26,25 metriem. Lietā nav strīda par to, ka šim augstumam atbilst arī apstrīdētajā aktā atļautā augstākā apbūve. Līdz ar to apstrīdētajā aktā noteiktais apbūves augstums nav pretrunā ar RTIAN.

Tātad apstrīdētais akts atbilst RTIAN un līdz ar to arī Teritorijas plānošanas likuma 6. panta piektajai daļai.

23. Lietas materiālos ir fiksēti viedokļi par to, ka apstrīdētajā detālplānojumā nav ievērotas daudzas MK noteikumu Nr. 883 prasības, kas attiecas uz darba uzdevuma izpildi, kā arī atsevišķu dokumentu pievienošanu.

Satversmes tiesa ņem vērā to, ka apstrīdētais akts bija jāizstrādā atbilstoši MK noteikumiem Nr. 34, līdz ar to tādu MK noteikumu Nr. 883 prasību neizpilde, kuras nebija ietvertas MK noteikumos Nr. 34, nav uzskatāma par apstrīdētā akta neatbilstību augstāka juridiskā spēka normām.

Lietas materiālos norādīts, ka pastāv atsevišķas neprecizitātes tajos dokumentos, kas ietverti detālplānojumā (kā apstrīdētā akta projektā), bet ko nesatur apstrīdētais akts (saistošie noteikumi). Piemēram, topogrāfiskajā kartē nav iezīmēti eksistējošie gājēju celiņi. Tāpat, kā jau Satversmes tiesa iepriekš secināja, nav pareiza norāde uz Ūdensobjekta kā grants karjera izcelsmi.

Satversmes tiesa secina, ka konkrētie trūkumi nav uzskatāmi par tik būtiskiem detālplānojuma izstrādes trūkumiem, kas ietekmētu apstrīdētā akta saturu.

24. Ņemot vērā visu secināto, Satversmes tiesa uzskata, ka apstrīdētais akts atbilst gan Satversmes 115. pantam, gan arī tiesiskuma principam.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa nosprieda:

Atzīt Rīgas domes 2006. gada 19. decembra saistošos noteikumus Nr. 67 “Teritorijas Maskavas ielā 264 (kadastra Nr. 01000780413) un Maskavas ielā bez numura (kadastra Nr. 01000781004) izmantošanas un apbūves noteikumi” par atbilstošiem Teritorijas plānošanas likuma 3. panta 1. punktam, Aizsargjoslu likuma 37. panta pirmās daļas 4. punktam un Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris